

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

L. Annæi Senecæ Philosophi Opera, Qvæ Exstant Omnia

Seneca, Lucius Annaeus <Philosophus>

Antverpiæ, 1605

L. Annæi Senecæ Clavdii Caesaris ΑΠΟΚΟΛΟΚΎΝΤΟΣΙΣ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53700](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53700)

A L. ANNÆI SENECAE
CLAVDII CAESARIS

763

ΑΠΟΚΟΛΟΚΥΝΤΟΣΙΣ.

B V I D actum sit in caelo ante diem tertium eidus Octobris, Asinio Marcello, Acilio Auiola Cofs. anno nouo, initio saeculi felicissimi, volo memoriae tradere. Nihil offensae vel gratiae dabitur. Haec ita vera si quis quaesierit vnde sciam: primum, si noluerit, non respondebo. Quis coacturus est? Ego scio me liberum factum, ex quo suum diem obiit ille, qui verum prouerbum fecerat, Aut regem, aut fatuum nasci oportere. Si libuerit respondere, dicam quod mihi in buccam venerit. Quis umquam ab historico iurato res exegit? Tamen si necesse fuerit auctorem producere, quaerite ab eo qui Drusillam euntem in caelum vidit. Idem Claudium vidisse se dicit iter facientem, non passibus aequis. Velit, nolit, necesse est illi omnia videre, quae in caelo agantur. Appiae viae curator est: qua scis & diuum Augustum, & Tiberium Caesarem, ad deos isse. Hunc si interrogaueris, soli narrabit: coram pluribus numquam verbum faciet. Nam ex quo in senatu iurauit se Drusillam vidisse caelum adscendentem, & illi pro tam bono nuntio nemo credidit quid viderit, verbis conceptis adfirmavit, se non indicaturum etiam si in medio foro hominem vidisset occisum. Ab hoc ego quaecumque audiui, certe clara afferro, ita illum saluum & felicem habeam.

*Jam Phæbus breuiore viâ contraxerat ortum
Lucis, & obscuri crescebant tempora somni.
Jamque suum victrix augebat Cynthia regnum:
Et deformis hiems gratos carpebat honores
Diuitis autumnus, visoque senescere Baccho
Carpebat raras serus vindemitor vnas.*

Puto magis intelligi si dixerò, mensis erat October, dies tertius eidus Octobris. Horam non possum tibi certam dicere. facilius inter philosophos, quam inter horologia conueniet. Tamen inter sextam & septimam erat. Nimis rustice acquiescunt oneri poetarum, non contenti ortus & occasus describere, vt etiam medium diem inquietent. Tu sic transibis horam tam bonam?

D *Jam medium cursu Phæbus diuiserat orbem,
Et propior nocti sessas quatibat habenas,
Obliquo flexam deducens tramite lucem.*

Claudius animam agere cepit, nec inuenire exitum poterat. Tum Mercurius, qui semper ingenio eius delectatus esset, vnâ de tribus Parcibus educit, & ait: Quid femina crudelissima hominem miserum torqueri pateris, nec umquam meritum, vt tamdiu cruciaretur? Annus sexagesimus & quartus est, ex quo cum animâ luctatur. Quid huic inuides? Patere mathematicos aliquando verum dicere, qui illum ex quo princeps factus est, omnibus annis, omnibus mensibus efferunt. Et tamen non est mirum si errant. horam eius nemo nouit. Nemo enim illum umquam natum putauit. Fac quod faciendum est. *Dede neci. melior vacua sine regnet in aula.*

Sed Clorho: Ego mehercule, inquit, pusillum temporis adicere illi volebam, dum hos pauculos, qui supersunt, ciuitate donaret. Constituerat enim omnes Græcos, Gallos,

SS 4

Hispa-

Hispanos, ⁶ Britannos, togatos videre. Sed quoniam placet aliquos peregrinos in semen A relinqui, & tu ita iubes fieri, fiat. Aperit tum capsulam, & treis fusos profert. Vnus erat Augurini, ⁷ alter Babæ, tertius Claudij. Hos, inquit, treis vno anno exiguis interual- lis temporum diuisos mori iubebo: nec illum incomitatum dimittam. Non oportet enim cum, qui modò se tot millia hominum sequentia videbat, tot præcedentia, tot cir- cumfusa, subitò solum destitui. Contentus erit his interim conuictoribus.

Hæc ait: & turpi conuoluens stamina fuso,
Abrupit stolidæ regalia tempora vitæ.
At Lachesis redimita comas, ornat a capillos,
Pieridæ crinem lauro frontemque coronans,
Candida de niueo subtemina vellere sumit,
Felici moderanda manu: que ducta colorem
Assumpsere nouum: mirantur pensa sorores.
Mutatur vilis pretioso lana metallo:
Aurea formoso descendunt secula filo.
Nec modus est illis, felicia vellera ducunt,
Et gaudent implere manus, sunt dulcia pensa.
Sponte suâ festinat opus, nulloque labore
Mollia contorto descendunt stamina fuso.
Vincunt Tithoni, vincunt & Nestoris annos.
Phæbus adest, cantuque iuuat, gaudetque futuris:
Et letus nunc pleetra mouet, nunc pensa ministrat.
Detinet intentas cantu, fallitque laborem.
Dumque nimis citharam, fraternaque carmina laudant,
Plus solito neuere manus: humanaque fata
Laudatum transcendit opus. Ne demite Parce,
Phæbus ait: vincat mortalia tempora vitæ,
Ille mihi similis vultu, similisque decore,
Nec cantu, nec voce minor: felicia lassis
Secula præstabit, legumque silentia rumpet.
Qualis discutiens fugientia lucifer astra,
Aut qualis surgit redeuntibus hesperus astris:
Qualis cum primùm tenebris aurora solutis
Induxit rubicunda diem, sol adspicit orbem
Lucidus, & primos è carcere concitat axes:
Talis Casar adest, talem iam Roma Neronem
Adspiciet, flagrat nitidus fulgore remisso
Vultus, & affuso ceruix formosa capillo.

Hæc Apollo. At Lachesis, quæ & ipsa homini fortissimo faueret, fecit, & plenâ orditur manu, & Neroni multos annos de suo donat. Claudium autem iubent omnes *χαίροντας*, *ἠσπυμένους*, *ἐκ τῶν πομπῶν δόμων*. Et ille quidem animam ebulliit, & eò desiit viuere videri. Exspirauit autem dum comædos audit, vt scias me non sine causâ illos timere. Vltima vox eius hæc inter homines audita est, cum maiorem sonitum emisisset illâ parte, quâ facilius loquebatur: Væ me, puto, concacauit me. Quid autem fecerit, nescio: ⁸ omnia certè concacauit. Quæ in terris postea sint acta, superuacuum est referre. Scitis enim optime: nec periculum est, ne excidant, ⁹ quæ memoriæ publicum gaudium impresserunt. Nemo felicitatis suæ obliuiscitur. In cælo quæ acta sint, audite: fides penes auctorem erit. Nunciatur Ioui, venisse quemdam bonæ staturæ, benè canum, nescio quid illum minari: assiduè enim caput mouere, pedem dextrum trahere, quæfisse se, cuius nationis esset? respondisse, nescio quid perturbato sono, & voce confusâ, non intelligere se linguam eius: nec Græcum esse, nec Romanum, nec vllius gentis notæ. Tum Iupiter Herculem, quia totum orbem terrarum pererrauerat, & nosse videbatur omnes nationes, iubet

A iubet ire & explorare, quorum hominum esset. Tum Hercules primo adspectu sanè perturbatus est, vt qui etiam non omnia monstra timuerit: vt vidit noui generis faciem, insolitum incessum, vocem nullius terrestris animalis, sed (qualis esse marinis belluis solet) raucam & implicatam, putauit sibi tertium decimum laborem venisse. Diligentius intuenti, visus est quasi homo. Accessit itaque, & quod facillimum fuit Græculo, ait: τίς σὸς εἰς ἀνδρῶν, σὸς δὲ τοῖσι πῶλις; Vbi hæc Claudius, gaudet esse illuc philologos homines, sperat futurum aliquem historiis suis locum. Itaque & ipse Homericò versu Cæsarem se esse significans, ait:

Ὀλοθῆσθαι με φέρων ἀνέμος Κιόνιοσι πῆλασσε.

Erat autem sequens versus verior, æquè Homericus:

ἔνθα δ' ἐγὼν σὸν ἔρασαν, ἄλιστα δ' αὐτοῦς.

B Et imposuerat Herculi homini minimè vafro, nisi fuisset illuc Febris, quæ fano suo relicto sola cum illo venerat: ceteros omnes deos Romæ reliquerat. Ille, inquit, mera mendacia narrat. Ego tibi dico, quæ cum ipso tot annos vixi. Lugduni natus est: 10 Marci municipem vides: quod tibi narro, ad sextumdecimum lapidem à Viennâ natus est, Gallus germanus. Itaque quod Gallum facere oportebat, Romam cepit. Hunc ego tibi recipio Lugduni natum, vbi Licinius multos annos regnavit. Tu autem qui plura loca calcasti, quàm vllus mulio perpetuarius, Lugdunenses scire debes, & multa millia inter Xanthum & Rhodanum interesse. Excandescit hoc loco Claudius, & quanto potest murmure irascitur. Quid diceret, nemo intelligebat. Ille autem Febrim duci iubebat, illo gestu solutæ manus, & ad hoc vnum satis firmæ, quo decollare homines solebat. Iusserat illi collum præcidi. Putares omnes illius esse libertos, adeò illum nemo curabat. Tum Hercules: Audi me, inquit, tu, & desine fatuari: venisti huc, vbi mures ferrum rodunt. Citius mihi verum, ne tibi alogias excutiam. Et quò terribilior esset, tragicus fit, & ait:

Exprome properè, sede quâ genitus cluas,
Hoc ne peremptus stipite, ad terram accidas.

Hæc claua reges sæpe maciavit feros.

Quid nunc profatu vocis incerto sonas?

Quæ patria, quæ gens mobile eduxit caput,

Ediffere. equidem regna tergemini petens

Longinqua regis, vnde ab Hesperio mari

Inachiam ad urbem nobile aduexi pecus,

Vidi duobus imminens fluminis iugum

Quod Phæbus ortu semper obuerso videt:

Vbi Rhodanus ingens amne prærapido fluit,

Araræque dubitans quò suos cursus agat,

Tacitus quietis alluit ripas vadis.

Estne illa tellus spiritus altrix tui?

D Hæc satis animosè & fortiter. Nihilominus mentis suæ non est, & timet μωροῦ πλῆρη. Claudius vt vidit virum valentem, oblitus nugarum, intellexit neminem parem sibi Romæ fuisse: illuc non habere se idem gratiæ: Gallum in suo sterquilinio plurimum posse. Itaque quantum intelligi potuit, hæc visus est dicere: Ego te fortissime deorum Hercules, speravi mihi affuturum apud alios: & si quis à me 11 notorem petisset, te fui nominaturus, qui me optimè nosti. Nam si memoriâ repetis, ego eram, qui tibi ante templum tuum ius dicebam totis diebus mense Iulio & Augusto. Tu scis quantum illic miseriarum pertulerim, cum causidicos audirem, & diem & noctem: in quos si incidisses, valdè fortis licet, maluisses Cloacas Augiæ purgare: multò plus ego stercoreis exhausti. * Sed quoniam volo, non mirum, quòd impetum in curiam fecisti: nihil tibi clusi est. Modò dic nobis, qualem deum istum fieri velis: ἑπιούριος θεός non potest esse: οὔτε αὐτὸς πρᾶγμα ἔχει, ἢ τε ἄλλοις παρέχει. Stoicus? quomodo potest rotundus esse (vt ait Varro) sine capite, sine præputio? Est aliquid in eo Stoici Dei: iam video, nec cor, nec caput

put habet. * Si mehercules à Saturno petisset hoc beneficium, ¹² cuius mensẽm tũto A
 anno celebravit Saturnalia eius princeps non tulisset. ¹³ Illum Deum ab Ioue, quem
 quantum quidem in illo fuit, damnauit incesti. L. Syllanum enim generum suum occi-
 dit. Oro per quod sororem suam, festiuissimam omnium puellarum, quam omnes Ve-
 nerem vocarent, maluit Iunonem vocare. ¹⁴ Quare, inquit, quare enim, sororem suam
 stultè studere; Athenis dimidium licet, Alexandria totum? Quia Romæ, inquit, mu-
 res molas lingunt: ¹⁵ hic nobis curua corrigit. Quid in cubiculo suo faciat, nescio:
 etiam cæli scrutatur plagas, deus fieri vult. Parum est quod templum in Britannia habet,
 quod hunc barbari colunt, & vt deum orant. *Αλάριου φιλάτου χην.* Tandem Ioui ve-
 nit in mentem, priuatis intra curiam morantibus sententiam dicere, ¹⁶ nec disputare.
 Ego, inquit, P. C. interrogare vobis permiseram, vos mera mapalia fecistis. Volo seruetis
 disciplinam curiæ. Hic qualiscumque est, quid de nobis existimabit? illo dimisso,
 primus interrogatur sententiam Ianus pater: is designatus erat in Kal. Iulias postmeri-
 dianus Cos. homo quantumuis vaser, qui semper videt *είμα πρόσωπο καὶ ὀπίσσω.* Is multa B
 disertè, quod in foro viuat, dixit, quæ notarius persequi non potuit: & ideo non refero:
 ne aliis verbis ponam, quæ ab illo dicta sunt. Multa dixit de magnitudine deorum:
 non debere hunc vulgo dari honorem. Olim, inquit, magna res erat, Deum fieri: ¹⁷ iam
 fama nimium fecisti. Itaque ne videat in personam, non in rem sententiam dicere, cen-
 seo ne quis post hunc diem Deus fiat ex his, qui *ἀεθέρης κερσῶν ἐδούσαν*: aut ex his, quos
 alit *Ζεῦδωρος ἀεθέρης.* Qui contra hoc S. C. deus factus, fictus, pictusve erit, eum dedi lar-
 uis, & proximo munere inter nouos auctoratos, ferulis vapulare placet. Proximus in-
 terrogatur sententiam Diespiter ¹⁸ Vicæ Potæ filius, & ipse designatus Cos. nummulari-
 olus. Hic quæstu se sustinebat, vendere ciuitatulas solebat. Ad huncce bellè accessit
 Hercules, & auriculam ei tetigit. Itaque in hæc verba censet: Cùm Diuus Claudius Di-
 uum Augustum sanguine contingat, nec minùs Diuam Augustam auiam suam, quam
 ipse Deam esse iussit, longèque omnes mortales sapientiã antecellat, sitque è rep. esse ali-
 quem, qui cum Romulo possit

— *seruentia vasa vorare:*

censeo, vt D. Claudius ex hac die Deus fiat, ita vti ante eum quis optimo iure factus sit:
 eamque rem ad *μεταμορφώσις* Ouidij adiiciendam. Variæ erant sententiæ, & videbatur
 Claudius sententiã vincere. Hercules enim, qui videret ferrum suum in igne esse, modò
 huc, modò illuc cursabat: & aiebat: Noli mihi inuidere, mea res agitur: deinde si quid
 volueris, inuicem faciam: Manus manum lauat. Tunc Diuus Augustus surrexit sen-
 tentiæ suæ dicendæ, & summã facundiã disseruit. P. C. vos testes habeo, ex quo deus fa-
 ctus sum, nullum verbum me fecisse. semper meum negotium ago. Sed non possum am-
 pliùs dissimulare, & dolorem quem grauiorem pudor facit, continere. In hoc terrã ma-
 riq̃ue pacem peperit? ideo ciuilia bella compefcui? ideo legibus urbem fundauit, operi-
 bus ornaui? Et quid dicam P. C. non inuenio: omnia infra indignationem verba sunt.
 Confugiendum est itaque à me ad Messalæ Coruini disertissimi viri illam sententiam:
¹⁹ Præcidit ius imperij, hic, P. C. qui nobis non posse videtur muscam excitare, tam fa- D
 cilè homines occidebat, ²⁰ quàm canis exta edit. Sed quid ego de tot acribus viris di-
 cam? Non vacat deslere publicas clades intuenti domestica mala. Itaque illa omittam,
 hæc referam. ²¹ Etiam si Phormea Græcè nescit, ego scio. *ΕΝΤΙΚΟΝΤΟΝ ΤΡΗΝΑΙΗ C.*
 fenescit. Ilte, quem videtis, per tot annos sub meo nomine latens, hanc mihi gratiam re-
 tulit, vt ²² duas Iulias proneptes meas occideret, alteram ferro, alteram fame: vnum ab-
 nepotem L. Syllanum. Videris Iupiter, an in causã malã, certè in tuã, si hic inter nos fu-
 turus est. Dic mihi, Diue Claudi, quare quemquam ex his, quos, quãsq̃ue occidisti, an-
 tequam de causã cognosceres, antequam audires, damnasti? hoc fieri solet? in cælo non
 fit. Ecce Iupiter, qui tot annos regnat, vni Vulcano crus fregit, quem

ρίψι σποδὸς τετραγῶν δ' ἀπὸ βηλοῦ θ' ἀπαισίοιο.

& iratus fuit vxori, & suspendit illam: numquid occidit? Tu Messalinam, cuius æquè
 auunculus maior eram, quàm tuus, occidisti. Nescio, inquit? Dij tibi malefaciant: adeò
 istud

A istud turpius est, quod nescis, quam quod occidisti. Iste C. Caesarem non desuit motuum prosequi. Occiderat ille socerum: hic & generum. Caius Caesar Crassi filium venit Magnum vocari: hic nomen illi reddidit, caput tulit. Occidit in vna domo Crassum Magnum, Scriboniam, Trifoniam, Asfarionem, nobiles tamen: Crassum vero tam factuum, ut etiam regnare posset. Cogitate P. C. quale portentum ²³ in numerum deorum se recipi cupiat. Hunc nunc deum facere vultis? Videte corpus eius, diis iratis natum. Ad summam tria verba cito dicat, & ²⁴ seruum me ducat. Hunc deum quis colet? quis credet? denique dum tales deos facitis, nemo vos deos esse credet. Summa rei, P. C. si honeste inter vos gessi, si nulli durius respondi, vindicate iniurias meas. Ego pro sententia mea hoc censeo. Atque ita ex tabella recitavit: Quandoquidem diuus Claudius occidit ²⁵ socerum suum Appium Syllanum, generos duos, Pompeium Magnum & L. Syllanum, socerum filiae suae Crassum, frugi hominem, tam similem sibi, quam ovo ouum, Scriboniam socrum filiae suae, Messalinam uxorem suam, & ceteros, quorum numerus iniri non potuit: placet mihi in eum seuerè animaduerti, nec illi rerum iudicandarum vocationem dari, eumque quamprimum exportari, & caelo intra dies x x x. excedere, olympo intra diem tertium. Pedibus in hanc sententiam itum est. Nec mora, Cyllenius illum collo obtorto trahit ad inferos,

Hinc vnde negant redire quemquam.

Dum descendunt per viam factam, interrogat Mercurius, quid sibi velit ille concursus hominum, num Claudij funus esset? Et erat omnium formosissimum, & impensa cura plenum, ut scires deum efferi, tibicinum, cornicinum, omnisque generis aeneatorum tanta turba, tantus conuentus, ut etiam Claudius audire posset. Omnes lati, hilares. P. Ro. ambulabat tamquam liber. Agatho, & pauci caufidici plorabant, sed plane ex animo. Iurifconsulti è tenebris procedebant, pallidi, graciles, vix habentes animam, tamquam qui cum maxime reuiuiscerent. Ex his vnus cum vidisset capita conferentes, & fortunas suas deplorantes caufidicos, accedit, & ait: Dicebam vobis, Non semper Saturnalia erunt. Claudius ut vidit funus suum, intellexit se mortuum esse. ²⁶ Ingenti enim *μεγαληγορια* nenia cantabatur anapestis:

<i>Fundite stetus,</i>	<i>Edite planctus,</i>	<i>Fingite luctus,</i>
<i>Resonet tristi</i>	<i>Clamore forum:</i>	<i>Cecidit pulchre</i>
²⁷ <i>Cordatus homo,</i>	<i>Quo non alius</i>	<i>Fuit in toto</i>
<i>Portior orbe.</i>	<i>Ille citato</i>	<i>Vincere cursu</i>
<i>Poterat celeres:</i>	<i>Ille rebelles</i>	<i>Fundere Partbos,</i>
<i>Leuibusque sequi</i>	<i>Persida relis,</i>	<i>Certaque manu</i>
<i>Tendere neruum:</i>	<i>Qui precipites</i>	<i>Vulnere paruo</i>
<i>Figeret hostes,</i>	<i>Pielaque Medi</i>	<i>Terga fugacis.</i>
<i>Ille Britannos</i>	<i>Vltra noti</i>	<i>Littora ponti,</i>
<i>Et caeruleos</i>	<i>Scuta Brigantas</i>	<i>Dare Romuleis</i>
<i>Colla catbenis</i>	<i>Iussit, & ipsum</i>	<i>Noua Romana</i>
<i>Jura securis</i>	<i>Tremere Oceanum.</i>	<i>Desete virum,</i>
<i>Quo non alius</i>	<i>Potuit citius</i>	<i>Discere causas,</i>
<i>Vna tantum</i>	<i>Parte audita,</i>	<i>Saepe & neutra.</i>
<i>Quis nunc iudex</i>	<i>Toto lites</i>	<i>Audiet anno?</i>
<i>Tibi iam cedit</i>	<i>Sede relicta,</i>	<i>Qui dat populo</i>
<i>Iura silenti,</i>	<i>Cretæa tenens</i>	<i>Oppida centum.</i>
<i>Cedite maestis</i>	<i>Pectora palmis,</i>	<i>O caufidici,</i>
<i>Venale genus.</i>	<i>Vosque Poete</i>	<i>Lugete noui,</i>
<i>Vosque in primis</i>	<i>Qui concusso</i>	<i>Magna parastis</i>
<i>Lucra fritillo.</i>		

Delectabatur laudibus suis Claudius, & cupiebat diutius spectare. Iniicit illi manum Talthybius deorum nuncius, & trahit capite obuoluto, ne quis eum possit agnoscere, per campum Martium: & inter Tyberim & ²⁸ viam rectam descendit ad inferos. Antecesserat

cesserat iam compendiariâ viâ Narcissus libertus, ad patronum excipiendum, & venien- A
 ti ²⁹ nitidus, vt erat à Balineo, occurrit, & ait: Quid dij ad homines? Celerius, inquit
 Mercurius, & venire nos nuncia. Ille autem patrono plura blandiri volebat. quem Mer-
 curius iterum festinare iussit, & virgâ morantem impulit. Dicto citius Narcissus euolat.
 Omnia procliuia sunt, facillè descenditur. Itaque quamuis podagricus esset, momento
 temporis peruenit ad ianuam Ditis: vbi iacebat, vt ait Horatius, bellua centiceps, sese
 mouens, villosque horrendos excutiens. pusillum superturbatur, (albam canem in deli-
 ciiis habere consueat) vt illum vidit canem nigrum villosum sanè: quem non velis ti-
 bi in tenebris occurrere. Et magnâ inquit voce: Claudius Cæsar venit. Ecce extemplo
 cum plausu procedunt cantantes: ³⁰ ἑρμῆα μὲν, συνχαίρωμεν. Hic erat C. Silius Cos. desig.
 Iunius Prætorius, Sex. Trallus, M. Heluius Trogus, ³¹ Cotta Tectus, Valens, Fabius,
 Equ. Rom. quos Narcissus duci iusserat. Medius erat in hac cantantium turbâ Mnesther
 Pantomimus, quem Claudius decoris causâ minorem fecerat. Necnon ad Messalinam
 citò rumor percrepuit, Claudium venisse. Conuolarunt primùm omnium liberti, ³² Po- B
 lybius, Myron, Harpocras, Amphæus & Pheronactes, quos omnes, necubi imparatus
 esset, præmiserat. Deinde præfecti duo, Iustus Catonius, & Ruffus Pompeij F. Deinde
 amici, Saturnius Luscius, & Pedo Pompeius, & Lupus, & Celer Asinius, consulares.
 Nouissimè fratris filia, sororis filia, gener, socer, focrus, omnes planè consanguinci. Et
 agmine factò Claudio occurrunt. Quos eùm vidisset Claudius, exclamat, Πάντα φίλων πλί-
 ρη. Quomodo vos huc venistis? Tum Pedo Pompeius: Quid dicis homo crudelissime?
 Quæris quomodo? Quis enim nos alius huc misit quàm tu, omnium amicorum inter-
 fector? In ius eamus: ego tibi hîc sellas ostendam. Ducit illum ad tribunal Æaci. is le-
 ge Corneliâ, quæ de sicariis lata est, quærebat: postulat, nomen eius recipi, edit subscri-
 prionem: Occisos Senatores x x x. Equites Rom. cccxv. atque plures: ceteros cccxxi.
 ἕσα ἄμα θός τε κόνις τι. Exterritus Claudius oculos vnde cuique circumfert, vestigat ali-
 quem patronum qui se defenderet. Aduocatum non inuenit. Tandem procedit P. Petroni-
 nius, vetus conuictor eius, homo Claudianâ linguâ disertus, & postulat aduocationem. C
 Non datur. Accusat Pedo Pompeius magnis clamoribus. Incipit Petronius velle respon-
 dere. Æacus, homo iustissimus, vetat. Illum tantùm alterâ parte auditâ condemnat, &
 ait: ³³ εἰς ἀλάστοι τὰ κ' ἔρηε, δ' ἕκαστ' ἰδέσθαι γένοίτο. Ingens silentium factum est. Stupebant
 omnes, nouitate rei attoniti: negabant hoc vñquam factum. Claudio iniquum magis
 videbatur, quàm nouum. De genere pœnæ diu disputatum est, quid illum pati oportere-
 ret. Erant qui dicerent, si vñ dij laturam fecissent, Tantalum siti periturum, nisi illi suc-
 curreretur: non vñquam Sisyphum onere releuari: aliquando Ixionis miseri rotam sus-
 flaminandam. Non placuit vlli ex veteranis missionem dari, ne vel Claudius vñquam
 simile speraret. Placuit nouam pœnam excogitari debere, instituendum illi laborem irri-
 tû, & alicuius cupiditatis species sine fine & effectû. Tum Æacus iubet illum aleâ ludere
 pertuso fritillo. Et iam cœperat fugientes semper tesseras quærere, & nihil proficere.

Nam quotiens missurus erat resonante fritillo,

Vtraque subdubio fugiebat tessera fundo:

Cumque recollectos auderet mittere talos,

Lusura similis semper, semperque petenti,

Decepere fidem: refugit, digitosque per ipsos

Fallax assiduo dilabitur alea furto.

Sic cum iam summi tanguntur culmina montis,

Fritta Sisyphio evolvuntur pondera collo.

Apparuit subito C. Cæsar, & petere illum in seruitutem cœpit: producit testes, qui il-
 lum viderant ab illo flagris, ferulis, colaphis vapulantem. Adiudicatur C. Cæsari: illum
 Æacus donat. Is Menandro liberto suo tradidit, vt à cognitionibus ei esset.

A D

AD ΑΠΟΚΟΛΟΚΥΝΤΩΣΙΝ
 CLAVDII CÆSARIS,
 NOTÆ NIC. FABRI
 SENATORIS.

1. VCTORIS, tituli, & temporis, quo scriptus est hic festius Simus liber, fidem facit Dio ad finem libri LX.

2. TEMPORE SOMNI.] *Quidam veteres cornua somni: quam lectionem viri magni secuti & interpretati sunt. lidem etiam tentarunt sequenti versu legendum, augebat Cynthia lychnum, sed repugnantibus membranis.*

3. ACQVIESCVNT ONERI POETÆ.] *Veteres codices habent omnes poeta.*

4. NEC VMQVAM MERITVM, VT TAMDIV.] *Vetus codex, Nec vniquam tam cruciatus esset.*

5. OMNIBVS ANNIS, OMNIBVS MENSIBVS.] *Quidam veteres habent omnibus annis, mensibus: alij, omnibus annis, omnibus mensis efferunt.*

6. BRITANNOS TOGATOS VIDERE.] *In ceteris editionibus hac inferuntur. Britannos, Sauromatas, & si qui vltra glaciale Boream incolunt barbari, togatos videre. quæ a sex, quos contuli, codicibus absunt, & a suis abesse notarunt tres doctissimi viri, qui in hoc fragmentum scripserunt.*

7. ALTER BABÆ.] *Is est fortasse, de quo Epist. 15. notissima illis temporibus fatuitatis.*

8. OMNIA CERTE CONCACAVIT.] *Addunt cetera editiones, nec post boletum opiparè conditum, plus cibi sumplit. Quæ tamen lectio ab omnibus scriptis exemplaribus abest. Et sanè fuisset nimia impudentia si voluit Agrippina, vel si noluit, confidentia, parricidium veneficio commissum prouulgare.*

9. QUÆ MEMORIÆ PVBLICVM GAVDIVM IMPRESSERVNT.] *Non video cur hæc lectio boni & elegantis sensus, quam omnes notarunt in suis exstare manu scriptis, quamque in meis planè scriptam inueni, mutari debuerit.*

10. MARCI MVNICIPEM VIDES.] *Beatus Rhenanus vir rarissima doctrina, qui litteris renascentibus plurimum contulit, censuit legendum Munatij municipem vides. Non sine ratione. Veterem tamen lectionem conatur interpretari magnus Turnebus Aduers. cap. 4. lib. 26. Porro Licinius, quem Lugduni regnasse dicit, is est qui, ut ait Dio lib. 54. in Gallia, πολωνίζοντες ἡμῶν βαρβαρικῆν, ἀξιώσει δὲ ῥωμαϊκῆν χροῖμας, πᾶν μὲν τὸ κρείττον ὅστις ἡμῶν νομοθεῖν κἀθήσει, πᾶν δὲ τὸ ἐν τῷ παρόντι ἰσχυρόν ἡφάνει, & quæ sequuntur, qui etiam cum quoddam tributum quot mensibus à Gallis pendere, annum quatuor-*

decim mensium effecit, dicitur homo acutus Decembrem mensem decimum esse, nec vltimum duodecimum mensium, quibus annus constaret, esse posse, sed duos necessario cum sequi, quod quid est regnare, si hoc non est?

11. NOTOREM PETISSET.] *Notorem interpretor eum, qui ignoti notitiam dat, γνωστῆρα. Suprà in Epistolis, qui notorem dat, ignotus est: & Xenophon lib. 6. Κύβου παρδείας, εἰ δὲ τις χρημάτων ἀποσδεδείχῃ νομῆς αἰετῶν ἡμῶν, γινώσκεις μὲν ἀποσδεδείχῃ καὶ ἑλκυστῶς ἢ μὴν ἀπορεύσασθαι σὺν τῇ στρατιᾷ, λαμβανέτω αὖν ἡμῶς ἕχρονον: id est, notores aducat. quod non admonuissim, nisi vidissem doctos viros, qui in hunc librum scripserunt, itémque qui locum Xenophonis Latine reddere conati sunt ad hæc vocabula impegisse.*

12. CVIVS MENSEM.] *Viri docti legerunt mensem ex coniecturâ, sed frustra: ita enim noister auctor epist. 18. conqueritur olim fuisse mensem Decembrem: nunc autem annum esse. Porro hæc tria vocabula Saturnalia eius princeps, quæ in omnibus exemplaribus habentur, ex glossâ sunt, & merito à Romanâ editione absunt.*

13. ILLVM DEVM AB IOVE.] *Cuius cuius hæc verba sint, sunt censentis Claudium inter Deos non recipiendum ab Ioue maximè, quem ipse Claudius eius imitorem Syllanum damnando, quantum in se fuit, damnauit incesti. Porro veterem lectionem ad vnum expressi, nisi quod qui quantum in eo fuit habet, in quâ illam commiserantis reticentiam Oro per, qui non intellexerunt, Oropen effecerunt: at Syllani soror non Oropen, sed Iunia Caluina dicta est. Tacit. lib. 12. quem vide.*

14. QVARE, INQVIT, QVÆRO ENIM.] *Hæc est codicum veterum lectio, recta fortasse, nisi quis malit legere studeat. veteres enim omnes stude habent. Studere autem est amare, ἀγαπᾶσθαι. Porro quod sequitur de sororum connubio, ex pulcherrimo Philonis loco, περὶ τῆς ἐν εἰδῶσι νόμων, facile intelligitur. ὁ μὲν Ἀθηναῖος, inquit, Σόλων ὁμοπατριῶν ἀδελφᾶς ἐπιπέσει, τὰς ὁμομητρίους ἐνωλύσει· ὁ δὲ Λακεδαιμονίων νομοθετῆς Ἐραπάλιν, ἢ ἐπὶ τὰς ὁμοπατριῶν γάμον ἐπιπέσει, ἢ ἀπὸς τὰς ὁμοπατριῶν ἀπέσει· ὁ δὲ τῶν Αἰγυπτίων ὁ χροῖμας ἢ ἐκατέρωθεν ἐνάλασιν, ὡς ἡμῶν γὰρ διατακτοῦμεν, ἐν φόρῳ σεν εἰς ἀσίλγειαν ἐπὶ ἀνδραδάδουρος διστραπῆτος κακῶν σώμασιν, καὶ ἡλικίαι ἀνεστίας, καὶ ἀφραγῶν ἀδίας ἀπάσας ἀδελφᾶς ἀγνοῖ.*

15. HIC NOBIS CVRVA CORRIGIT.] *Plin. Iun. Epist. vlt. lib. 5.*

TT

16. NEC

28. VIAM RECTAM.] Omnes veteres Viam rectam legunt, quam via denominationem numquam apud auctores legi recte sit mentio apud Mart. ad finem lib. 8.

29. NITIDVS VT ERAT A BALINEO.] Cur haec dicat, vide Dionem ad finem lib. LX.

30. Εὐφραδίῃ, συνχαίρωδῃ.] Sollemnia verba sunt proclamari solita in Osiridis sacris Deo inuento. Jul. Firmicus de error. prophan. relig. statim initio, & commentarius antiquus à nostro Publio luci datus in Iuuenal. Sat. 8. Apud quos tamen potius legerem συνχαίρωδῃ, ut hic habetur, per ea, quam per o.

31. COTTA TECTVS, VALENS.] Fortasse Cotta Vectius, Valens. is enim summus orator & medicus inter Messalina adulteros iussu Nerei si ductus est. Plin. cap. 1. lib. XXIX. & Tacit. ad finem XI. Cotta autem apud eundem Tacitum non Tectus, sed Messallinus dicitur.

32. POLYBIVS, MYRON.] Sic veteres melioris nota hac representant, ut edidi. Quidam pro Myrone, Mytonem, & Heronactem pro Pheronacte ponunt, & ad finem, necubi imperatus esset, vel, ne nisi imperatus esset. At autem Claudium illos suos liberos pramississe, ne apud inferos imparatus esset, quia sine suis libertis nihil penitus facere, loqui, vel respondere poterat, eratque, ut ait Iulianus Imperator in Caesaribus: τὸν τὴν ἐπαγοδίασ δ' οὐ ποδὲν μα, μὴ ἐγὼ δ' ἐοικὼν αὐτοῦ, καὶ ἀδελφόν. Postrema autem lectio ferri potest, ut notet eum libertorum imperis obnoxium, unde dicitur est Saturnalia toto anno celebrasse.

33. Εἴτε τὰ δοί.] Vetus vnus hunc versum dixerit sic scriptum habet, αἴτε τὰ δοί τὰ ἀπέλας, δ' ἴνα κ' ἴδῃς γ' ἴσσοτο. & paullo infra omnes veteres legunt: si vii Dij laturam fecissent, & ad finem, ut à cognitionibus abesset.

BEATI RHENANI SELESTADIENSIS,

IN LVDVM

L. ANNAEI SENECAE

DE MORTE CLAVDII CÆSARIS,

Scholia.

PAG. 763. 2. QUID ACTVM SIT.] Cladius Caesar, Drusi Germanici filius, qui Caio proxime successit, talem egit principem, ut neficias stultior nefuerit, au crudelior. Hunc Annaeus Seneca hoc libello, quem Ludum de morte Claudij Caesaris inscripsit, mirè taxat, & suis (quod atunt) coloribus graphice depingit. In causâ autem non nihil fuisse crediderim, cur sic Claudium insectaretur, quod sub eo exsulauit. Cuius rei ipse meminit in lib. De breuitate vite ad Paullinum, his verbis de Cesare blandiuscule loquens: Nec enim sic me deiecit, ut nollet erigere: imò ne deiecit quidem, sed impulsum à fortunâ, & cadentem sustinuit, & in præceptis euntem, leniter diuinæ manus vsus moderatione deposuit. Hactenus Seneca. Ceterum cum Agrippina Claudio nupsisset, ne malis tantum facinoribus innotesceret, veniam exsilij pro Anneo Senecâ, simul præturam impetrat, latum in publicum rata ob claritudinem studiorum eius, utq. Domitij pueritia tali magistro adolesceret, & consiliis eiusdem ad spem dominationis viceretur: quia Seneca fidus in Agrippinam memoriâ beneficij, & in sensus Claudio dolore iniurie credebatur. Hæc Tacitus.

Ibid. IN CÆLO.] Ridelicè caput, pollicens se traditurum, quæ in celo ante diem tertium Eidus

Octobris acta sunt: quasi illic sint Kalendæ. Sic Homerus subinde describit, quid interea dii fecerint in celo. locus est ex imitatione: nam ita exordimur Annales.

Ibid. ANTE DIEM TERTIVM.] Excessit enim Claudius tertium ante Eidus Octobris, Asinio Marcello, Acilio Auiolâ Coss. LXXIV. ætatis imperij XIV. anno. Ac veneno quidè occisum conuenit: ubi autem, & per quem dato, discrepat. Auctor Tranquillus & Tacitus: Eidus autem per ei diphthongum Græcam scriptum est: quæ utebantur antiqui in his, quæ extensum habent. id quod in vetustis inscriptionibus etiamnum visitur.

Ibid. FELICISSIMI.] Ob Claudium sublatum.

Ibid. b. EGO SCIO ME LIBERV M FACTVM.] Innuit tyrannidem Claudij, vel optimis optima cum loqui tum agere prohibentis.

Ibid. AVT REGEM, AVT FATVVM.] Hic stultitiam Claudij notat: neque id falso. Nam mater Antonia portentum eum hominis dicitabat, nec absolutum à naturâ, sed tantum inchoatum: ac si quem concordie argueret, stultiozem aiebat filio suo Claudio. Auia Augusta pro despectissimo semper habuit: non affari, nisi rarissime; non monere, nisi acerbo & breui scripto, aut per internuncios solita. Soror Liuilla eum audisset quandoque imperaturum, tam iniquam,

tam indignam sortem populi Romani palam & clare detestata est: ut scribit Tranguillus. Hoc autem pro uerbo, Aut regem, aut fatuum nasci oportet, antiqui regum recordiam taxabant. Nam quemadmodum in fatuis, risu, quacumque fecerint, excipimus: sic regum quoque facta nemo non probat. Proinde uerissimum est, facultatibus licentiaq. & adsentationibus ali principum uitia: quod de Antonio Velleius Paterculus scriptum reliquit. Caterum nisi stulti fuissent olim reges, non essent libri illorum satiraribus referti, hoc est, factis, non tam stulti (sapenmerò quam sceleratis, ac impijs cecidibus & bellis: quibus in hoc mundo nihil stultius. Qui huius proberby explicatiorem interpretationem legere cupit, Erasmi Roterdami, quem equidem ut præceptorem & ueneror & suspicio, Chilitades adeat. Illic enim præter eruditonem, qua huic nusquam deest, etiam ad uitam rectius instituentiam saluberrimam inueniet cohortationem.

Pag. 763. b. QVIS VMOYAM AB HISTORICO.] Salsissime taxat uanitatem historicorum, qui scribunt quidquid uolunt, nullo fideiussore.

Ibid. AVCTOREM PRODUCERE.] Auctor est, non solum is, cuius iussu & auctoritate fit aliquid, uerum is, unde rumor est ortus. Produci autem testes dicuntur.

Ibid. QUÆRITE AB EO QUI DRUSILLAM.] Caius Casar (ut refert Suetonius) Drusillam sororem uisasse virginem creditus est: quam mox L. Cassio Longino consulari collocatam abduxit, & in modum in sua uxoris propalam habuit. Eadem defuncta iustitiam indixit, in quo risisse, lauisse, cenasse, cum parentibus, aut coniuge, liberi uel, capitale fuit: cuius amorem quanti faceret, uel haere docuit, quod post mortem eius repente nocturne ab urbe profugiens, transcurra Campania, Syracusas petiit. Rursusq. inde prope rediit, barbâ capillosq. promisso. Nec umquam postea, quantiscumque de rebus, ne pro concione quidem populi, aut apud milites, nisi per nomen Drusillae decierant. Seneca quoque nosse in libro de Breuitate uitae Suetonio adspulatur, adfirmans Caium post mortem Drusillae, furiosâ inconstantia modo barbâ capillumq. submittentem, modo Italia ac Sicilia oras errabundum permeitentem, numquam satis certum fuisse, utrum lugeri uellet, an celi sororem. Eodem enim tempore, quo templa illi consistuebat & puluina, eos qui parum massi fuerant, crudelissimâ afficiebat animaduersione. Hanc igitur Drusillam, quidam, cum esset uia Appia curator, in qua sepeliebantur Romani, ut gratificaretur Caio, calum aduentem se uidisse in senatu iureiurando adfirmant, quod cum illi nemo crederet, sed rideretur potius, sancte promissu, se nihil amplius, ne si hominem quidem in medio foro occisum uidisset, deinceps indicaturum.

Ibid. NON PASSIBVS ÆQVIS.] Particula est carminis Virgiliani in Aeneide. Respexit autem ad id, quod Tranguillus de eo refert, his uerbis: Cæterum ingredientem desituebant poplites minus firmi.

Ibid. VELIT, NOLIT.] Εἰπωρίζεξ dixit.

Ibid. APPIÆ VIÆ.] Hac sic nominata fuit ab Appio, qui eam munuit: ut auctor est Liuius in nono primæ Decadis. Estq. præcipua uiarum, duccens Brundisium, in qua erant conditoria sepulchraque Romanorum.

Ibid. DIUVM AVGVSTVM.] De quo sic inquit

Suetonius: Nec defuit vir prætorius, qui se effigiem cremati euntem in caelum uidisse iuraret.

Ibid. SOLI NARRABIT.] Notat morem eorum, qui huiusmodi portenta spargunt in vulgus. Primum unicipiam narrant, uelut arcanum quod sileri uolunt: deinde fama scribit, alio alius per manus tradente.

Ibid. CONCEPTIS VERBIS.] Conceptis uerbis proprie iuramus, cum (ut Latine dicam & eleganter) alio præcunte, ac iusurandum dicente, aliquid expressis ad certam formulam uerbis promittimus. Plautus in Bacchidibus: Ego iusurandum conceptis uerbis dedi, daturum id me hodie mulieri ante uesperam: nunc pater ne peierem cura.

Ibid. c. ETIAM SI IN MËDIO FORO.] Taxat obiter urbem Romanam: in qua tanta erat impunitas malis, ut homines sapenmerò in medio foro occiderentur. Id quod passim fiebat Roma sub Alexandro, frequentissimo foro in meridie.

Ibid. IAM PHOEBVS.] Chronographia est. Et tacite notat poetas quosdam, qui huiusmodi descriptionibus explent uolumina. Quos taxauit & Horatius in arte poetica:

— Cùm lucus & ara Dianæ,

Et properatis aq. per amœnos ambitus agros, Aut flumen Rhenum, aut pluuuius describitur arcus.

Ibid. AVGEBAT CYNTHIA REGNUM.] Al. lignum legitur: tu lege lychnum, eleganter uocat lychnum luna, quod alicuo lumine egeat, nempe solis.

Ibid. GRATOS CARPEBAT HONORES.] Id est, factus. Sic Horatius, iuris honores uocat, quidquid frugum terra producit.

Ibid. PUTO MAGIS INTELLIGI.] Poetas notat, nimis anxie tempus describentes, & id multis carminibus, cum interim quatuor cum maximum uerbis, & quidem expressis dici posset.

Ibid. FACILIVS INTER PHILOSOPHOS.] Festiue dictum in horologiorum discrepantiam. Simulq. philosophorum perpetuum illud distidum latenter taxat. Nam cui non notum est, quam inter se philosophi omnes in diuersis (quod aiunt) dissideant? Plato siquidem (ut in hac digressiunculâ expressit) unum Deum unigenitum ex seipso natum censuit: Anaximander caelestia sidera, Deos esse: Thales animam mundi, Deum putat: Aristoteles formam separatam, sphaera quidem uniuersi innitentem: Democritus mentem ignitam, mundi animam: Epicurus specie humanâ Deos esse: Pythagoras, monada: Stoici Deum ignem esse, necnon spiritum, qui mundum uniuersum penetrat. Denique Eucemerus Tegeates, & Theodorus Cyrenensis, nullos esse deos. Quid cum de principis rerum disputant, nõne diuersissima sentire uidentur? Anaximenes Milesius ærem esse rerum principium adstruxit: Thales aquam: Anaxagoras Clazementius particulas similes: Heraclitus ignem: Archelaus Atheniensis, æris infiniti raritatem ac densitatem: Empedocles amicitiam & licem: Pythagoras numeros, & horum commensiones: Plato Deum, materiam & ideam: Zeno Deum & materiam, & quatuor elementa: Aristoteles entelectiam, materiam, & priuationem, elementa quatuor, & quintum quoddam corpus. An uerò de mundo inter illos conuenire putas? Nullibi magis disident. Nam Plato Deum ad sui exemplum ait mundum effinxisse: Aristoteles sempiternum esse uult: Epicurus plane interituum: Xenophanes sempiternum, corruptionis expertem: Py-

thagoras

thagoras & Stoici genitum à Deo, sed ex suâ quidem naturâ, nequaquam interitus immunitem. Plato quoque animantem esse mundum assenerat, seq. ex tabescentibus alere: Democritus, Aristoteles, & Epicurus id constanter negant. Adde quod Thales unum mundum esse censuit: Democritus & Epicurus innumerabiles: ac horum discipulus Metrodorus, absurdum esse dixit, in agris unâ nasci spicam, unumq. in infinito mundum: innumeros autem esse, quod innumerabiles eorum sint causa: Selencus infinitum mundum: Empedocles mundum quidem unum, sed uniuersitatum exiguum esse particulâ. Quid de animâ, nonne pugnantiâ statusse videntur? Pythagoras animam desinit, numerum scipsam cientem: Aristoteles enelechiâ primam corporis: Dicearchus quatuor elementorum harmoniam. Thales naturam irrequietam, sese mouentem: Asclepiades medicus, sensuum coexercitationem: Plato substantiam intellectu pradiam: Stoici spiritum seruidum: Anaxagoras aeri similem: Democritus ignitum quiddam: Epicurus elementalem temperaturam. Neque verò secus de anima principatu, quâ videlicet in parte sit, longè lateq. dissident. Herophilus enim in ventriculo cerebri sedem animæ ponit: Plato & Democritus in toto capite: Erasistratus circa membranam cerebri, quam Epicuradem vocat: Strato in superciliorum interstitio: Parmenides & Epicurus in toto pectore: Diogenes in arteriaco cordis ventriculo: Stoici in toto corde vel spiritu, quia circa cor versatur: nonnulli in ceruice cordis: quidam in precordis: Empedocles in sanguinis concretionem. Ad hec, nonne de sole & lunâ inter se ridiculè propemodum enarrant? Anaxagoras, Democritus & Metrodorus, solem esse aiunt globum ferri candentem, vel saxum ignitum: Philolaus solem viri modo pellucem, ab igne calefci splendorem accipere: Xenophanes nubem flagrantem. Lunam verò Heraclitus terram dixit nebulâ obuolutam: Stoici temperamentum ex igne aëre; Pythagoras ignitum luna corpus: Xenophanes esse nubem dissipatam: Democritus conglobationem ignitam. Sic de magnitudine horum discordes sunt. Anaxagoras enim solem putat Peloponneso maiorem: Heraclitus latitudine pedali: Anaximander terræ equalem, circulum verò quo vehitur, septies & vicies terrâ maiorem. Lunam similiter terrâ maiorem Stoici censent: Parmenides soli equalem esse contendit. Sed quid hec verbosius persequimur: cum bona pars librorum utriusque lingue id genus opinionibus sit referta, & quidam luculentis scriptores de his ex professo tractarint? Satis superq. sit, è tantâ copiâ nos vno atq. item altero argumēto breuiter indicasse, quàm nihil inter veteres philosophos respiciam conueniat. In quorum locum superioribus scotus, Thomas, Aegidius Romanus, alij (si diu placet) successerunt: inter quos non minùs quam antiquos illos discrepat, ut vel hac re priscos Academicos, Stoicos, Peripateticosq. maximè referre videantur. Proinde nequitiam absurdum erit, si iocum Seneca vertimus, ut dicamus, facilius inter hologia conuenire, quàm inter philosophos.

Pag. 763. c. NIMIS RVSTICE.] Exactam poetarum curam etiam in minimo temporis articulo describendo ridet.

Ibid. d. ANIMAM AGERE.] Agere animam, est niti ad mortem. Tacitè verò ridet Claudium, qui crebro ventris crepitum solebat edere. Nam anima pro

vento quoque ponitur. Agebat igitur animam: verum ea non potuit erumpere: quod aliquoties accidit conanti ventris exprimere statum.

Ibid. QVI SEMPER INGENTIO.] Propter cognitiones censurarum, quibus expilabat populum. Est enim Mercurius *αγοραγογος*.

Ibid. DE TRIBVS PARCIS.] Parcis non est in veteri codice, sed lacuna vacua, fortassis Græcè scriptum fuit *υιογενε*.

Ibid. NVM QVAM MERITVM.] Locus est ex ambiguo: nam utrumq. potest intelligi, indignum longo cruciatu, & dignum presentaneo subitio, exitio.

Ibid. CVM ANIMÂ LVCTATVR.] Rursum aliusit ad crepitum.

Ibid. PATERE MATHEMATICOS.] Fortè patiar. nam sunt verba Parca. Verba sunt Clothus. Notat Genethliacos, qui mendacissimi, mendaciorum præsidem Mercurium colunt: quem ne offendant, rariùs vera dicunt. De Mathematicis non minùs sciè quidem verè Tacitus in decimo septimo: Genus hominum, inquit, potentibus insidiam, sperantibus fallax, quod in ciuitate nostrâ & vetabitur semper, & retinebitur. Eodem auctore de Mathematicis Italiâ pellendus sub Claudio factum senatusconsultum atrox & irritum.

Ibid. OMNIBVS ANNIS.] In quibusdam codicibus hæc duo verba non leguntur.

Ibid. EFFERVNT.] Efferimus mortuos, quod Græcis dicitur *εὐφροσύνη*.

Ibid. HORAM EIVS NEMO NOVIT.] Si expectas ut Mathematicus tibi quidquam prædicat, opus est ut illi genituram tuam edisseras: quod ab Augusto factum refert Tranquillus, cum in Apollonia fecisset, Theogenis Mathematici periculum comite Aerippâ conscendisset.

Ibid. NATVM PYTAVIT.] Indicat Claudij obsecrationem, quem nemo senserit nascentem. Tullius se quosdam reges natos nescisse dixit, pro eo quod est pro suis ignorare.

Ibid. DEDE NECI.] Carmen Virgilij ex quarto Georgicon, de apibus.

Ibid. DVM HOS FAVCVLOS.] Multis enim iam ius ciuitatis donauerat.

Ibid. CIVITATE DONARET.] Donare ciuitate, est ius ciuitatis tradere, & plane facere ciuem. Hoc etiam Romanam ciuitatem dare Suetonius dixit, sic de Galbâ imperatore scribens: Ciuitatem Romanam rarò dedit.

Ibid. CONSTITVERAT ENIM.] Indicat indulgentiam Claudij, quâ etiam externos, minimeq. merentes honoribus afficiebat. Nam, ut scribit Tacitus, A. Vitellio, L. Vipsiano consulibus, cum de supplendo senatu ageretur, primoresque Gallie, quæ Comata appellatur, fœdera & ciuitatem Romanam pridem assequuti, ius adipiscendorum in vrbe bonorum expeterent, & id senatus non placeret: Claudius contrâ disseruit, maiores suos origine Sabinâ simul in ciuitatem Romanam, & in familias patriciorum adscitos: hortari ut paribus consiliis Rempublicam capessat, transferendo Romam, quod vsquam egregium esset. Orationem itaque principis sequuto patrum consulto, primi Edui senatorum in vrbe ius adepti sunt. Præterea (cui refert Tranquillus) ornamenta consularia etiam procuratoribus ducentariis indulsit. Senatoriam dignitatem recusantibus, equestrem quoque ademit. Latum clauum (quamvis initio affirmasset, non leturum se senatorem, nisi ciuis Romani abnepotem) etiam

etiam libertini filio tradidit. Triumphalia ornamenta Syllano filio suae sponsae nondum puberi dedit. Aulum insuper Plautium, qui suam virtutem certis experimentis in expeditione Britannica probarat, Imperatoris maiestatis oblitus, onansem sequutus est, & Capitolium conscendenti laeuum latus texit.

Pag. 764. a. SAVROMATAS.] Nouem hac verba non sunt in veteri lectione: aliquis doctus, ad explendam fortassis lacunam, adiecit.

Ibid. IN SEMEN RELINQVI.] Bellè dictum, à segetibus, aut leguminibus sumpta metaphora.

Ibid. QVI MODÒ SE TOT.] Videtur alludere ad triumphum Claudij, quo ob receptam Britanniam apparatu maximo triumphauit: ad cuius spectaculum, ut testatur Suetonius, commicare in urbem, non solum praesidibus prouinciarum permisit, verum etiam exsiliis quibusdam.

Ibid. HIS INTERIM CONVICTORIBVS.] Augurino & Balbà.

Ibid. ABRVPIT.] Mortem Claudij significat.

Ibid. REGALIA TEMPORA.] Rursum allusit ad prouerbum: Aut regem, aut fatuum nasci oportet. Regis enim nomen apud Romanos, ut tyrannicum & barbarum, inuisum habebatur.

Ibid. AT LACHESIS.] Poëtice natinitatem Neronis describit. Sed o vanum augurem! Putabas optime Seneca morte Claudij libertatem obuicisse Romanis. At quando Roma sauior unquam tyrannis fuit, quam sub Nerone: de quo tu tamen adeò praclara, sed planè falso Apolline uaticinaris? Id quod tandem ipse expertus es, dum ad necem te compulsi.

Ibidem b. DESCENDUNT SÆCVLA.] Aliter distendunt, pro deducunt: ut Parcās intelligas.

Ibid. MOLLIA CONTORTO DISTENDUNT.] Castigauimus descendunt: exemplar antiquum sequitur. Tametsi distendunt quoque possit legi, si quis ad Parcās referat.

Ibid. VINCUNT TITHONI.] Tithoni & Nestoris longaeuitas vel vulgo nota est.

Ibid. INTENTAS CANTV.] Pro cantui: passim id apud poetas obuium.

Ibidem c. MIHI SIMILIS.] Apollinem enim ut citharadum pingunt. Talis in theatro saepe visus est Nero: qui etiam statuas suas citharadico cultu posuit.

Ibid. NEC CANTV.] Neronem imprimis musica studiosum fuisse, neque quidquam eorum omisisse, quae generis eius artifices & phonaeci, vel conseruanda uocis causa, vel augenda factitabant, testis est Tranquillus. Apollinem enim aequiparare cantu, Solem aurigando uideri volebat.

Ibid. FELICIA LAPSI.] Reposuimus lassus, ex veteri scriptura. Intelligit autem lassos incommodis & calamitaribus temporum Claudianorum.

Ibid. LEGVMQVE SILENTIA RVPET.] Eleganter oppressas leges, silentia legum uocat, iuxta illud: Silent leges inter arma.

Ibid. A CARCERE.] Sumpta est à certaminibus equorum metaphora: in quibus repagulum illud, unde fit initium cursus, carcer dicitur, quemadmodum meta ubi sistitur. Hinc à carcere, siue à carcēribus, pro eo quod est ab initio, prouerbiali figurà iactatum. Carcerem in hac significantiā Graeci βαλλίστρα appellat.

Ibid. AFFVSO.] Quidam legunt effuso: sed affuso non displicet, pro circumfuso. nam ceruicē capillus affunditur.

Ibid. PLENA MANV.] Hoc est, largiter & copiose. Prouerbum est quo utitur Cicero ad Atticum libro secundo: At hercle alter familiaris tuus Horatius quam plenā manu, quam ornate nostras laudes in altra fultulit.

Ibidem d. DESIIT VIVERE VIDERI.] Sic scriptum est in exemplari veteri: significat autem eum fuisse non hominem, sed somnium hominis. Nam sequitur paulò post, Visus est quasi homo.

Ibid. COMOEDOS AVDIT.] Qui per simulationem fuerant inducti, uelut desiderantem oblectari. Auctor Suetonius.

Ibid. ILLA PARTE.] Feditatem assidue pedentis innuit, id uel ex hoc intelligas, quod edictum mediatum est, quo ueniam daret in conuiuium statum crepitumq; uentris emittendi.

Ibid. POST BOLETVM.] Quem Agrippina medicatum, uenenosq; infectum, auidissimo ciborum talium obtulerat. Hinc boletos Nero, quasi deorum cibum, Graeco prouerbio collaudare solebat. Quamquam haec nouem uerba in codice VVissenburgensi non sunt.

Ibid. SCITIS ENIM OPTIME.] Verus, Scitis enim certissime: nec periculum est ne excidant, quae memoriae publicum gaudium impreferunt. Vbi legendum, aut impressit, aut publica gaudia.

Ibid. NEMO FELICITATIS SVÆ.] Epiphonema est.

Ibid. BONÆ STATVRÆ.] Auctoritas enim dignitasq; forme non defuit, uel stanti uel sedenti, ac praecipue quiescenti. nam & prolixo, nec exili corpore erat: ut refert Tranquillus.

Ibid. BENE CANVM.] Fuit enim specie canitiē. que pulebrā.

Ibid. CAPVT MOVERE.] Habuit enim Claudius caput cum semper, tum in quantulo cumque actu, uel maxime tremulum.

Ibid. PEDEM DEXTRVM.] Nam ingredientem destituebāt poplites minus firmi: quod sup. retulimus.

Pag. 765. a. TERTIVMDECIMVM LABOREM.] Duodecim labores Herculis à nullo poeta non sunt celebrati. De his & Virgilij titulo carmen exstat.

Ibid. GRÆCVLO.] Nam non mediocri curā Claudius Graecia sequutus est. Ac saepe in senatu legatis perpetua oratione respondit. Multum uero pro tribunali etiam heroicis locutus est uersibus: ut scribit Suetonius. At:

Τίς, πῶς δ' ἐρῆς ἀνδρῶν, πῶς δ' ἰσοπέδου τοῦ ἄλλου, ἢ δ' ἰσοπέδου τοῦ ἄλλου.]

Hoc est: Quinam es, uide uenis, tibi quae patria atque parentes?

Hoc carmen ex primo Odyssæ in hunc locū substitui-mus. Verba sunt Telemachi, Mineruam alloquentis, quae illi Mentæ Taphiorum regis specie tum apparuerat.

Ibid. PHILOGOS.] Erant philologi, qui multiplices uariāq; scientiā censabantur: qualis fuit primum Eratosthenes: qui primus hoc cognomen sibi uendicauit. Deinde Atteius Roma tempore Sallustij: quemadmodum refert Tranquillus de claris Grammaticis. Hic de Graecis dicit, tamquam loquacibus, aut uerborum phaleras sectantibus.

Ibid. HISTORIIS SVIS.] Scripsit enim & Graecae historias, Tyrrenicōn XX. Carchedonicōn octo.

Ibid. HOMERICO VERSV.] Σκεπτήρας βασιλέως, ὅτι Ζεὺς κῆδ' ὅσδ' ἔδωκεν. Id est: Sceptra ferens rex sum, rerum à Ioue tradita cura est.

Carmen

Carmen hoc ex primo Iliados Homeri, coniecturam sequenti, restitimus.

Pag. 765. a. ERAT AVTEM SEQVENS.]

Αλλ' ὅτι φέρτερός ἐστιν, ἐπεὶ πολέμοιο ἀνδρότερος.

Quod multis præsit, vult hic præstantior esse.

Ex eodem Homeri lib. Carmen autem hoc à superiori tertium est. Ridet stultitiam eorum, qui quod reges sint, ac multos imperent, sese meliores putant. Nisi quis hos duos ex Odyssæ secundo versiculos malit:

Σκηπτὸς ὅρος βασιλευς, ἐδὲ φρεσὶν ἀστυματὶδὸς.

id est:

Sceptra regens rex sum, non mente decentia nocens.

Αλλ' αἰὲν χαλεπὸς τ' εἶμι, καὶ ἀστυλα πίζος.

Id est:

Immitis fuerit, semper simul impia tractet.

Ibid. ET IMPOSVERAT HERCVLI MINI MO DISCRIMINE FIBVLAM.] Imposuerat Herculi fibulam: hoc est, compescuerat Herculem de patriâ sciscitantem. Metaphora est duriuscula, à constrictione membri virilis sumpta, quâ arrectio prohibetur. Id fibulâ obuinciente fiebat. Erat autem citharædis & comædis huius fibula vsus familiarissimus, vocis mirum gratia ad cohibendam Venerem & cædendis & ofuscationis matrem. Eam rem multis epigrammatibus festiuissimus poeta Martialis docet, cuius & hoc est:

Menophili penem tam grandis fibula vestit,

Vt sit Comædis omnibus vna fatis.

Hunc ego crediderâ (nam sæpe lauamur in vno)

Sollicitum voci parere Flacce suæ.

Dum ludit mediâ populo spectante palæstrâ,

Delapsa est misero fibula, verpus erat.

Hinc sumpta sunt illæ Septimij Tertulliani locutiones. Carni fibulam imponere, in libro de Monogamia: cuius contrarium, Laxare fibulam delictis: in de Corona militis, decenter & verecundè exprimitis, quod auctor obscæni carminis impudentius dixit:

Nëve imponite fibulam Priapo.

Ceu docuimus in annotationibus nostris in Tertullianum, locis modo citatis. Quoniam verò volumen manuscriptum apertè fabros continebat, non fibulam: putari legendum aliquando ab Episcopo propter molliorem Claudij: ut esset, Imposuerat Herculi, hoc est, deceperat Herculem, similior Græco quàm Romano.

Ibid. FEBRIS.] Plinius indicat, Romæ Febri delubrum in palatio publico fuisse. Porro subsignificat insaniam Claudij, quâ per omnem vitam laborauerat.

Ibid. CETEROS OMNES.] Tacitè notat impietatem & aduersitatem Cæsaris, quem nemo deorum comitatus sit, præter Febrim, & hanc infestam.

Ibid. b. LVGDVNI.] Claudius natus est Iulio Antonio, Fabio Africano Coss. Kalend. Augusti, Lugduni, eo ipso die, quo primum ara ibi Augusto dedicata est. Auctor Tranquillus.

Ibid. MARCI MVNICIPEM.] Pro Marci, legendum credo Munatij. L. enim Munatius Plancus Lugdunum coloniam deduxit, & Rauricam, quæ supra Basileam vno milliario Germanico sita est, ex quâ Basilea derivata est, vrbs amænissima, necnon optimis iuxta ciuibus ornata. Ei Munatio imperrimè huiusmodi memoria posita est hic in foro, non procul à Curia, me auctore.

L. MVNATIO PLANCO, CIVI ROMANO, VIRO CONSVLARI, ET PRÆTORIO, ORATORIQVE, AC M. CICERONIS DISCIPVLO, QVI POST

DEVICTOS RHETOS, ÆDE SATVRNI DE MANVBIIS EXSTRVCTA, NON MODO LVGDVNVM, SED ET RAVRICAM, COLONIAM DEDVXIT, QVÆ AVGVSTA FVIT APPELLATA, AB OCTAVIO AVGVSTO TVM RERVVM POTIENTE, S. P. Q. BASILIENSIS. TAMETSI ALEMANNORVM TRANSDVCIT COLONI, SVBACTIS RAVRACIS, ROMANISQVE DEPVLSIS, A MÔRE TAMEN VIRTVTIS, QVÆ ETIAM IN HOSTE VENERATIONEM MERETVR, VETVSTISSIMO TRACTVS HVIVS ILLVSTRATORI, CVLPA TEMPORVM PRORSVS ABOLITAM MEMORIAM DE POSTLIMINIO RENOVAVNT. ANNO M. D. XXVII.]

Municipes sunt, qui in civitatem Romanam recepti, muneribus capeffendis apti sunt. Tocatur itaque in Claudium, perinde ac si Munatio honores consulares debeat, non parenti Druso. Si Marci legas, Ancum Marcium intelligas, quartum Romanorum regem. Meminit & T. Linius Marci Cornely, quem scribit in x. tertia Decadi, prorogato imperio Galliam provinciam obtinuisse.

Ibid. VIENNA.] Vrbs est Galliæ.

Ibid. GERMANVS.] Verus. Quod enim nativum est, germanum etiam dicere solemus. Sic Plauto germana iluivies dicta. Germanum etiam appellamus quod cognatum est. Sic invidentiam & detractionem, germana vitia dicimus. Est & Germanus, ex Germaniâ aliquis, unde hic amphibologia, quam iocantes affectare solent.

Ibid. ITAQVE QVOD GALLVM.] Quomodo Galli urbem Romanam ceperint, narrat Linius in quinto prima Decadi.

Ibid. ROMAM CEPIT.] Iocus est in amphibologia. Caput hostis, qui populatur: & caput, qui suscipit.

Ibid. L. LICINIUS.] L. Florus meminit L. Licinij Luculli.

Ibid. QVI PLVRA.] Ridet Herculem, per innumeras regiones diuagatum.

Ibid. MVLIO PERPETVARIUS.] De quartariis mulionibus meminit Festus. hic iuxta Seneca perpetuarium dixisse videtur, aut qui in solidum, aut semper sit vector: aut (quod magis arridet) qui perpetuâ nec interruptâ veftatione suos vellores aliquod perducatur. Ad vehicula mulis vsi sunt antiqui, non equis: unde muliones vehicularij, quij, mulis quæstum faciebant.

Ibid. MILIA.] Miliaria.

Ibid. XANTHVIVS.] Fluvius est Troie, qui & Scamander dicitur. Taxat Claudium, qui cum in Gallia natus esset, Græcus videri gestiebat, ut quem patria sua puderet.

Ibid. RHODANVM.] Rhodanus fluvius est Galliæ notissimus, qui ex alpiibus non longè quidam à Rheni Danubij, fontibus oritur, ac Lugdunum la-tus, Ararim ibi suscipiens, mox Isaram Druentiamque, tribus ostiis in mare Tyrrhenum influit. Huius Strabo meminit & Cæsar.

Ibid. DVCI.] Ducuntur hi propriè, quos carnifices ad supplicia rapiunt. Suetonius in Caligulâ: Stans tantummodo intra porticum mediam, à caluo ad caluum duci imperavit.

Ibid. SOLVTE MANVS.] Innuit Claudium signo soluta manus, ut homines capite truncarentur, iubere solitum. Belle igitur dicit, solus am etiam ma-

num Claudij, in hoc satis adhuc fuisse firmam, ut hominem capite priuaret.

Pag. 765. b. PVTARES OMNES ILLIVS ESSE LIBERTOS.] Notat hic Claudium, ut qui nimium in libertos suos indulgens esset. Vnde fiebat, ut ab his, quos non modo praeiis ingentibus, sed & quaesturis praetorijs, ornamentis ornari patiebatur, quibusque multa per fas & nefas acquirere raperéque permittebat, contemneretur, despiceretur, illudaretur.

Ibid. VBI MVRES FERRVM RODVNT.] Hoc ad excitandum risum dictum, significare autem vult magnam rerum mutatione, loci, diuersitatem. Quasi diceret: si mures hic ferrum rodunt, quales nos esse putas? Theophrastus auctor est (ut refert Plinius li. 8. cap. 57.) mures in Gyro insula cum incolae fugassent, ferrum rofisse. Hic autem ridicule de caelo dictum, quasi & illic oporteat esse mures, sed praestantiores.

Ibid. CITIVS MIHI VERVM.] Sabaudi dicitur, aut huiusmodi aliud: sed non scribitur, ut irati sermonem referat.

Ibid. ALOGIAS.] Stultitias. ἀλογίας Graeci eam animae partem dicunt, quae rationis experta est.

Ibid. TRAGICVS.] Et hoc, ut alia multa, ad risum iocose dixit. Nota est Tragicorum amarulentia, tumiditasque.

Ibid. EXPROME.] Carmen est Iambicum, quod constat in locis paribus semper ex Iambo aut tribreui: in imparibus indiscriminatum & Iambo, Spondeo, Daetylo, Anapesto, Tribreui.

Ibid. EXPROME PROPERE, SEDE QVA GENITVM DICAS.] Exemplar vetus habet, Expritiue propere, sed quae genitus cluas. Hoc carmen nescio quis mutauit in editone Romanâ, quemadmodum & nos legere coacti sumus: sed prorsus infelicitate. Nam quid opus erat, pro elegantissimo & veteri verbo cluas, supponere dicas? Ego carmen sic restituendum arbitror: Expromere properes, quae gente natus cluas.

Ibid. c. HOC STIPITE.] Clauam obiecit.

Ibid. MOBILE CAPVT.] Supra retulimus, Claudium fuisse capite admodum tremulo.

Ibid. TERGEMINI PETENS.] Notum est, quo pacto Hercules Geryoni tricipiti bones eripuerit, & secum in Graeciam duxerit. Qui fabulae originem nosse volet, Psephatum euoluat. Arrianum quoque legat de gestis Alexandri Magni, lib. secundo, qui Hecataei Abderitae sententiam de Hercule & Geryone refert.

Ibid. HESPERIO MARI.] Hispanico.

Ibid. INACHIAM AD VRBEM.] Hoc est, Argos, Peloponnesi caput. Inachia (auctore Stephano) Peloponnesum significat, non tantum Argos, ab Inacho fluuius. Vnde gentile Inachus. Verba Stephani haec sunt: Ἰνὰ χίαν ἢ Πεδονόβριντος, ἢ μόνον τὸ Ἀργος, ἢ τὸ Ἰνὰ χίαν τὸ ἄραυς: τὸ δὲ τὸν Ἰνὰ χίαν.

Ibid. NOBILE PECVS.] Boves Geryonis.

Ibid. VIDI.] Rediens ex Hispaniâ.

Ibid. IVGVN.] Cacumen montis.

Ibid. ARARQVE.] Araris fluuius, qui per cessionem Arar dicitur, oritur non longe à monte Vogeto (qui Germaniam à Galliâ hodie separat) in collimito Burgundiae, Lotharingae, ac decurrens per Eduorum Sequanorumque fines, Lugduni Rhodanum influit. Nunc Sonam vocant.

Ibidem d. GALLVM IN SVO STERQVILI-

NIO.] Simili prouerbio nostrates vulgò dicitant: Canem in suo sterquilino, siue in suarum adium vestibulo ferociorem esse. Non deest autem in Galliâ vocabulo latens morsus. Nam in Galliâ, Lugduni videlicet, natus est Claudius: cen supra quoque retulimus.

Ibid. FORTISSIME DE ORVM.] Belle tribuit eam Herculi fortitudinem inter deos, quam inter homines habuit.

Ibid. MIHI AFFVTVRVM.] Opitulaturum.

Ibid. Et si QVIS A ME NOTOREM PETISSET.] Non admodum mihi placet notoris vocabulum. Quando verò tantopere Claudius lingua Gracâ delectabatur: quid si putemus hic non à me noterem, sed amyntorem, à Senecâ fuisse scriptum? Significat autem ἀμύντορ Gracis defensorem & vindicem: nisi libeat auctore legere pro patrono. Paullo post sequitur contulerim: quod fortassis esse debebat exandarium.

Ibid. MALVISSIS CLOACAS AVGIÆ PVRGARE.] Sic enim hunc locum ex codice manuscripto restitimus. Hic Augias tantum fini collegerat in stabulis suis, ut Ἀγρίων βυσσῶν Gracis in prouerbio abierit, quoties hominem significare volunt, aut rem supra modum immundam. Augia meminit Philostratus libro VIII.

Ibid. SED NON MIRROR, QVOD IMPETVM IN CVRIAM FECISTI: QVONIAM VOLO.] Hic locus sic legitur in libro vetusto: Sed quoniam volo, non mirum, quod in curiam impetum fecisti, nihil tibi clusi est. quem admodum & nos reposuimus. Ceterum aut mendosus est locus, aut (quod potius credo) Graca hic desunt, & diuersas sententias librarius confudit. Fuit autem in hunc fortassis sensum aliquid scriptum: Sed bono animo sis, quoniam volo tibi patronus esse. Et sunt verba Hercules Claudio respondentis. Interim irrupit Hercules in Curiam, quam Seneca fingit in caelo: neque enim civilitatem didicerat inter homines, omnia cum impetu facere solitus. Itaque Semidei illi, qui intra curiam erant, de Claudio recipiendo consultants, irrupentem illum, & clausa omnia suis viribus perfringere solitum sic alloquuntur: Non mirum, inquit, quod impetum in Curiam fecisti, quasi dicant: Hoc tibi nouum non est. Nihil tibi clusi est. Modò dic nobis qualem Deum, & quae sequuntur.

Ibid. Ἐπινοῦπιος θεός NON POTEST ESSE.] Haec verba Ἐπινοῦπιος θεός, praesidio tenuium vestigiorum eruta reposuimus: nisi manus, Ἐπινοῦπιος θεός. Restituimus & ea quae mox sequuntur: ἔτι ἀπὸ τοῦ ἀπᾶν μα ἐχέι, ἔτι ἀπὸ τοῦ ἀπᾶν μα. hoc est: Neque ipse negotium habet, neque aliis exhibet. Quam sententiam, velut aduersantem diuina prouidentiae, haecenus explosit optimus quisque, sed in primis Christiani scriptores. Ceterum eleganter in Epicuri Deum iocantur Semidei isti, quando regnant, traesuntur, pugnant deo, si quid poetis creditur. Epicurus autem hebetem & ignauum Deum inducit. Sed & in Stoicorum Deum iocatur, tamquam monstruosum: nam negant Deum Stoici membra habere, puta caput, pedes, ventrem, & quae sub ventre sunt. At deo vulgares & poetici de loco in locum migrant, comessantur, amant. Proinde Stoicus Deus, inquit, quomodo potest rotundus esse, sine capite & praputia? Quasi dicat: Imperfectum quiddam est Stoicus Deus, & monstri simile. Concedunt tamen, Claudium posse Stoicum Deum fieri, quod corde & capite careat: hoc est, prudentia & mente, propter stultitiam.

Pag. 765. d. STOICVS?] Subaudi, Deus fiat Claudius?

Ibid. ROTVNDVS.] Perfectus. Horatius:

— Graijs dedit ore rotundo

Musa loqui. —

Figura enim orbicularis, quam & calum possidet, perfectissima est.

Ibid. SINE CAPITE, SINE PRÆPUTIO.] Nam negant Stoici, inesse Deo humanae formae lineamenta. Iocatur itaque non tam in imperfectum Stoicorum Deum, quam in Claudium ipsum, veluti carentem capite, eo quod stultus esset, & carentem præputio, vel ob morbum, vel quod iam ob ætatem ad Venerem importans & inutilis foret.

Ibid. NEC COR, NEC CAPVT.] Quia Stoici Deum faciunt incorporeum, & mentem diuincat, cui nulla sint membra. Id torquet in stultitiam & amentiam Claudij. Apud Græcos obsecans sermo, ἀνεκλόος dicitur: & cordatos vocamus prudentes.

Pag. 766. a. HERCVLES.] Iurantis est: & sunt verba alicuius diuorum. Ridiculum autem, iurare Deum per Herculem.

Ibid. SIMEHERCVLES A SATVRNO PETISSET.] Cum hic locus, & his quæ sequuntur, diuissime lucetis sum, nec succurrebat exemplar manuscriptum. Oportet autem legendum: Iulissimè hercle à Saturno petisset hoc beneficium, & quæ sequuntur: Suntque verba semides eunspiam in illa Curiâ, quam in calo Seneca fingit. Nam hoc animaduertere debet Lector, semideos illos nunc nullo ordine obseruato loqui. Vnde postea Iupiter illos obiurcat: Ego P. C. inquit, interrogare vobis permiseram, vos mera mapalia fecistis. Quasi diceret: In alterâ sententiâ non seruatis euntem consuetudinem, sed rusticano more, quicquid in buccam venit, promiscuè blasteratis.

Ibid. HOC BENEFICIUM.] Ἄπο Σάτων videlicet, hoc est, deificationem.

Ibid. CVMVS MENSEM.] Saturnalia Romæ celebrari mense Decembri solebant, ita ut intra quinque, aut quam plurimum septem dies finirentur. Claudius autem, qui nunquam temerè (quemadmodum testatur Tranquillus) iracundia abiecit, nisi dissentius ac mandens, toto anno cuius fuit Saturnalia celebrare. De Saturnalibus Claudij Caesaris, ad Lucilium his verbis scribit Seneca noster, quæ mirè faciunt ad hunc locum: Decembris est mensis, inquit, quo maxime ciuitas defudat, ius luxuriæ publicè datum est, ingenti apparatu sonant omnia: tamquam quicquam inter Saturnalia non interfuit, & dies rerum agenda-rum. Ad eò nihil interest, ut non videatur mihi errasse, qui dixit, olim mensem Decembrem fuisse, nunc annum.

Ibid. EIVS PRINCEPS NON TVLISSET.] In his prodigijs corruptis locis nihil prosum erat præsidij à codice manuscripto. Deprehendi tandem legendum, non eius princeps, sed Caius princeps. Sequitur mox, illum deum à Ioue. Liber vetus habet, illum Ioue: sic ut inter illum & Ioue sit lacuna media. Porro per suscipsum mihi est, dictiones istas, deum à Ioue, nihil ad sensum facere. Doctus quisquam sic tumultuarie locum castigauit, deum & à præpositionem apponens, aut re diligentius perpen-sa. Ego legendam reor, illum ἀπο Σάτων, hoc est, in deorum numerum referri: nam dubio procul ignota vox Græca librario occasionem dedit, ut omittet. Sequitur, damnauit incesti. Lego, damnatum

incesti. Sequitur, Oropenque sororem suam. In manuscripto codice est, oro per quid sororem suam. Coniicio scribendum, eò quod sororem suam.

Sequitur, quam quoniam omnes, scribo, quum omnes Venerem: disjuncto relativo quam. Sequitur adhuc: Quam, inquit, quare tantum sororem suam stulte studere. Sic & in exemplari scripto legitur propemodum, ita videlicet: Quare, inquit, sororem suam stulte stude. Locus est non solum mendosus, sed & obscurus. Diminatione plane hic opus est. Fortassis legendum: Quare inuidit Romæ historiam suam. Auscultare Athenis dimidium licet, Alexandria totum: Vt huius semides sententiâ taxet, quod Græcas historias suas Claudius Alexandria curare recitandas singulis annis, & quidem ut utrumque totum, per vires scorsim in duobus Musæis, instituitis stipendijs, veluti contempta Româ: Quam rem his verbis narrat Suetonius. Denique, inquit, & Græcas scripsit historias, Tyrrenicôn xx. Carhedonicôn viii. Quorum causa veteri Alexandria Musæo additum ex ipsius nomine, institutumque ut quotannis in altero Tyrrenicôn libro, in altero Carhedonicôn diebus statutis velut in adiutorio recitarentur toti à singulis per vires.

Haellenus ille. Vides illos libros historiarum, auctore Tranquillo, totos fuisse lectos singulis annis. Id ergo est quod dicit Seneca, Alexandria totum. Fortassis alterum tantum volumen singulis annis apud Athenas recitabatur, non utrumque: ut sit quod ait, Athenis dimidium. Porro validum argumentum, si dijs placet, aduersus Claudium, quod Græcis plus sanere visus sit, quam Romanis. Tam à nobis castigata sententiâ sic poterunt legi, & distingui: Iulissimè hercle à Saturno petisset hoc beneficium, cuius mensem toto anno celebrauit Saturnalia. Cuius princeps non tulisset illum ἀπο Σάτων, qui quatum quidem in illo fuit) damnatum incesti Syllanum generum suum occidit, eò quod sororem suam festiuissimam omnium puellarum, quum omnes Venerem vocarent, maluit Iunonem vocare. Quare inuidit Rom. historias suas? Auscultare Athenis dimidium licet, Alexandria totum.

Quia Romæ, inquit, mures molas lingunt. Hic nobis curua corrigit. Quid in cubiculo suo faciat, nescio: & iam cæli scrutatur plagas. Deus fieri vult. Parum est quod templum in Britannia, & quæ sequuntur. Porro eius sententiâ quæ incipit, Caius princeps non tulisset, hic est sensus: Caius Caligula Caesar nunquam permisisset Claudium recipi in numerum deorum, vel ob hoc quod generum suum L. Syllanum incesti statim damnauit, accusante Vitellio, sed Agrippinâ subornante, quod illicito sororis suæ Iuniae Caluinae amore teneretur: quum eidem crimini Caius Caesar longè magis fuerit obnoxius, ob omnes sorores suas adamas, non vnam tantum. Nam (ut Suetonius scribit) Caius Caligula cum omnibus sororibus suis stupri consuetudinem fecit, plenosq; conuiuios singulas infra se vicissim collocabat, uxore supra cubante. Solent autem fures furibus, incesti incestis fauere. Blandimur enim hoc modo vitijs nostris. Porro non occidit Claudius generum suum Syllanum, sed ipso conueniente per edictum Vitellij ordine senatorio mortuus est, & curare magistrum coactus: quum fortè eo anno prætor esset, & pridie senatus lectus foret, lustrumq; conditum. Præterea affirmatorem Caesar dicit. Quibus rebus offensus ornatisissimus iuuenis, &

aliàs

aliàs clarus insigni triumphaliū & gladiatorij muneris magnificentiā, quo die Claudius incestas illas nuptias cum Agrippina celebravit, ipse sibi mortem conscivit: sine cuiusque spem vita produxerat, seu delecto die ad augendam invidiam, ut ait Tacitus. Atque hoc est quod hic Seneca vult his verbis: Quantum quidem in illo fuit, damnatum incesti Syllanum generum suum occidit. nimirum ob praestitam mortis occasionem. tam satis apertum puto, quid sibi velint illa verba, eò quod fororem suam festiuisimam omnium puellarum, quum omnes Venerem vocarent, maluit Iunonem vocare. Significat enim per Venerem, non admodum castam feminam Iuniam Caluinam, quam & Tacitus decoram, sed procacem appellat, à fratre Syllano, uxoris pene loco habitam: id quod per Iunonem, Ioui nexu conjugali copulatam, eleganter innuit. Porro dicitur Claudij, Romæ mures molas lingunt, quo frequenter uti solitus videtur, perstringit Romanos, tamquam delicatos & fastidiosos, qui non quibuslibet scriptis recitandis interesse possint, precibus iam & pretio corrogandi.

Pag. 766. a. L. SYLLANVM.] Hic Claudij gener à Vitellio, cum ad id instigaret Agrippina Augusta, de incestu sororis suæ Iuniae Caluinae accusatus, quæ ante Vitellij nuptias fuerat, ordine senatorio motus est, nec longe post, mortem sibi conscivit. De hoc multa apud Cornelium Tacitum in duodecimo. Fit huius quoque paullo post mentio.

Ibid. MYRES MOLAS LINGUNT.] Causatur mollitiem Romanorum, ut qui pravi sint ad libidinem, sed non nisi pulcherrimas sollicitent. Mures enim urbani farinam absumunt, & delicatissimas ad satietatem usque vescuntur: cum rurescunt interim fructulos depascuntur. Quin adeo molles sunt, ut nec caesum arrodam, sed lingant molitam farinam. Apparet hoc dictum fuisse familiare Claudio, de muribus ferarum arrodamibus.

Ibid. HIC NOBIS CURVA CORRIGIT.] Subest, ut opinamur, sensus obscenus: velut si diceretur: Claudius adeo circa Venerem est intemperans, ut ad libidinem suo nos exemplo incitet. Etenim ut Claudius verisimè cecinit,

Mobile mutatur semper cum principe vulgus. Corrigitur, est emendare: est & rectum facere, atque arripere. Si quis hoc simpliciter accipiendum putat, erit ignorantia in censoriam Claudij severitatem. Si referendum ad proximè præcedens dicitur, quid si legas? Hic nos scurra Cæsar regit, ut sit alicuius Mimi clausula.

Ibid. IN CUBICULO.] Alludit ad hoc, quod refert Suetonius: Mortem videlicet eius celatam fuisse, donec omnia circa successorem ordinarentur. Tacuit itaque corpus mortui Claudij dies aliquot in cubiculo. Et hæc verba & superiora, & quæ proximè sequuntur, intellige Roma fuisse in senatu dicta, cum deliberarent, esset ne in numerum deorum referendus Claudius: id quod etiam ex sequentibus magis patescet. Fingit autem Curiam in celo, qualis erat Senatorum Roma.

Ibid. TEMPLVM IN BRITANNIA HABET.] De hoc sic Tacitus, ubi de Camuloduno loquitur: Ad hæc templum diuo Claudio constitutum, quasi ara æternæ dominationis aspicebatur.

Ibid. TANDEM IOVI VENIT IN MENTEM, PRIVATIS.] Fortassis legendum, primatibus intra

Curiam moranteis sententiam dicere, nec disputare. Ut intelligas, voluisse Iovem senatores primæ autoritatis sententiam dicere omnia ista pedariorum senatorum disputatione.

Ibid. VOS MERA MAPALIA.] Premiscuè sententiam ferentes, non seruato ordine alius alium turbantes. Mapalia sunt iuguria rusticorum. Estq; vocabulum Punicum. Alludit autem ad proverbium, Rus ciuitas. Consine est Epicharmicum illud, ἄγρον ἢ πόλιν ποιεῖς: id est, E ciuitate rus facis.

Ibid. QVALISCVMQVE EST.] Quam contemptim hoc de Cæsare dicit Iupiter.

Ibid. DIMISSO.] Secedere iussio.

Ibid. IANVS PATER.] Per Ianum hic aliquem senatorem intelligit. Sed & Atron in Satyræ Horatii, cuius initium; Sic raro scribis, testatur tres Iano in foro fuisse statuas: ad vnam conueniebant creditores & faueratores: ad alteram, qui sanus redderent: ad tertiam, qui locarent sanus. Indicat igitur hic, fuisse maximum questum Claudij.

Ibid. b. HOMO QUANTVM VIA SVA FERT.] Ostendimus aliàs, quo sensu sit accipiendum id, quantum via sua fert. Quia tamen præcedit homo, quid si legas quantumvis vafer, & qui semper videt quæ apud eos ἄγρον ἢ πόλιν, hoc est, simul ante & post. Quæ Græca verba restitimus ex vestigijs, quæ erant in codice manuscripto. Clausula est, quæ Homerus sapè vitur: ut Iliad. α. & rursum Iliad. γ.

ὄϊ δ' ὄ γέρον μύθησιν, ἀμὰ πρὸς αὐτὸν ὄπιστασιν. Et Iliad. σ.

— ὄϊ δ' ὄϊσιν βέγ πρὸς αὐτὸν ὄπιστασιν.

de Polydamante loquitur.

Ibid. SEMPER VIDET.] Vel quod bifrons, vel quod tres haberet statuas. Et addit ridiculè, quantum via fert, quasi videre, sit videri.

Ibid. QVOD IN FORO IUVAT.] Notat ambitionem fori, quod à patrono iam non veritas, sed eloquentia exigeretur: & index non tantum doceri cuperet, sed etiam delectari. Quemadmodum indicat & Quintilianus. Non dubito autem quin hic legendum sit iuuat, non iuuat. Notat autem quempiam, qui consuls factus erat ex numero nummulariorum, assidue in foro versantium. Nam qui inter homines versantur, plus eloquentie plerumque habent.

Ibid. NE ALIIS VERBIS.] Ridicula religio in re conficta, sed festiuitate simulata.

Ibid. DE MAGNITVDINE.] Subnotat locos communes, in quibus ostendandi ingenij causâ nimium solent immorari Rhetores.

Ibid. IAM FAMA MINIMUM FECIT.] Duo notat, passim collectos sordidos in ordinem senatorium, & pessimos etiam imperatores, in deorum numerum relatos magis iam ex more, quam ex merito. Exemplar manuscriptum nimium habet, non minimum. Fortassis legendum, mimum fecit. Ut sit sensus: Ad eò vulgaris res esse capis, etiam immeritis inter deos consecrare, ut scenicis ludis argumentum subinde præbeat. Nam quid est aliud hic Seneca ludus de Apotheosi Claudij, quam minus quidam? Significat autem mimus modo histrionem actorem, modo carmen ipsum sine fabulam. Sic Laberius mimum quemdam, ut auctor est Gellius, Cophinum inscripsit: alium, Alexandriam: alium, Pullonem. Huiusmodi mimus fuit Laureolus quem Catulus Mimographus edidit, in quo iudex agebatur in crucem. Laureoli mimi Iuuenalis & Martialis meminerunt, & Tranquillus in Caio Caligulâ,

ligulâ, his quidem verbis: Et quum in Laureolo Mimo, in quo actor propiciens se ruinâ sanguinem vomuit, vt plures secundarum certatim experimentum artis darent, cruore scena abundauit. *Quem locum sic opinor legi debere:* in quo actor prorepens e ruinâ, sanguinem vomuit, plures secundarum: & qua sequuntur. *Iam arbitror liquere, quid sibi Septimius Tertullianus, omnis antiquitatis peritissimus, velit, quum in libro quo aduersum Valentinianos pugnat, sic scribit, de Enthymesi illâ Valentinianorum loquens:* Ita depulsa, Inquit, quod minus pergeret, nec habens, superuolare crucem, id est Horon, quia nullum Catuli Laureolum fuerit exercitata, vt desinita, vt passio illi, in tricâ multiplici atque perplexâ, omni genere eius coepit adfigi. *Vult enim dicere, Enthymesin non fuisse exercitâ in scenâ, in agendâ fabulâ illâ quam Catulus Mimographus Laureolum inscripsit, in quâ iudex in crucem agebatur. Alioqui si illam scenicorum histrionum in representandâ in crucem acti presidis fabulâ dexteritatem habuisset, sortasus crucem superuolasset, id est, Horon.*

Pag. 766. b. ETIAM PESSIMVM QVEMQVE ILLVM AFFECTARE.] *Hac clausula non est in codice VVissenburgensi.*

Ibid. ILLVM.] *Honorum.*

Ibid. IN PERSONAM, .ON.] *Nam cum in genere dicit, in rem pronunciat, non propriè in Claudium.*

Ibid. EX HIS QVI ἀβήρης καρπὸν ἔδουσιν.] *Id est, agrorum fructu vescuntur. Restituimus hunc locum manuscripti libri vestigijs adiuti. Est autem apud Homerum Iliados ζ.*

Εἰδὲ τις ἄβηρος καρπὸν ἔδουσιν.

Ibid. AVT EX HIS QVOS ALII ἔσιδ' ὠπος ἀβήρης.] *Hoc est, frumentiferum rus. Et hunc locum erimus. Est autem hac clausula apud Homerum frequenter obuia: vt Odyssea a.*

Καὶ δὲ Κικλώπιος φῆρι ἔσιδ' ὠπος ἀβήρης.

Est verò ἔσιδ' ὠπος terra epistheum.

Ibid. S. C.] *Senatusconsultum.*

Ibid. DICTVS PICTVSVE.] *Est nonnihil festiuitatis in imitatione: nam his modis loquuntur iuriconsulti, & qui senatusconsulta conscribunt.*

Ibid. DEDI LARVIS.] *Terriculamentis inferorum. Laruæ sunt poxia inferorum umbra. Et dedimus noxa animal quod laetit. Fecit iniuriam Laruis, qui mortuus pro Deo voluerit haberi, cum nihil sit nisi umbra.*

Ibid. EVM DEDI LARVIS. SED PROXIMO MVNERE INTER NOVOS AVTORATOS.] *Reposuimus ex manuscripto codice pro dedo, dedi: & pro noxios, novos. Porro sententia adhuc est imperfecta, nisi pro sed legamus & proximo. Sic autem restitui debet: Qui contra hoc S. C. Deus factus, dictus, pictusve erit, eum dedi larvis, & proximo munere inter novos autoratos, ferulis vapulare placet. Nam ad hoc verbum placet, in sine, etiam superiora referri debent. Ex hoc loco veterem spectaculorum morem animaduertere licet, quo ferulis verberabantur, qui nuper se lanistis addixissent. Nam hos vocat autoratos, ubi rudes adhuc primum in harenam prodissent. Solent autem in nullâ non arte ludicra aliquo tentari rudes. Sic mos tentandi novos scholasticos Athenis observatus narratur in vitâ Magni Basilij, de Basilio & Gregorio Nazianzeno.*

Ibid. DIESPITER.] *Iouis cognomen est: quem sic vocant, quasi diei patrem.*

Ibid. COS. NUMVLARIOLVS. HIC QVÆSTV SE SVSTINEBAT, VENDERE CIVITATV LAS SOLEBAT. AD HOC VELLE ACCESSIT HERCVLES.] *Hunc locum ausim iurare corruptissimum esse. Nam ista dictiones, Ad hoc velle, plane portentosa quaedam sunt mendarum. Diu hic laborant, nec quicquam venit in mentem, quod prorsus probem. Inter cetera visum est legi posse, Cos. numulariolus. Hic quæstu se sustinebat, vendere ciuitatulis solebat olei culeos. Accessit Hercules. & c. Tum videndum, an pro numulariolo legendum sit culleariolus. Sed hac coniectura esto.*

Ibid. ET AVRICVLAM EI TETIGIT.] *Auris memoria dicata. Vnde qui attestantur, aut admovent, auriculam vellere dicuntur.*

Ibid. DIVVM AVGVSTVM SANGVINE.] *Fuit enim nepos Augusti. Nam patrem Claudij Caesaris Drusum, cum Liua Augusto granida nupsisset, intrâ mensem tertium peperit. Auctor Tranquilius.*

Ibid. QVAMIPSE DEAM ESSE IVSSIT.] *Auia enim Liua (vt refert Suetonius) diuinos honores, & Circensî pompâ currum elephatorum decernendum curauit.*

Ibid. E REPVB.] *Ex vsu Republica Romana.*

Ibid. c. QVI CVM ROMVLO POSSIT FERVENTIA REPARARE.] *Exemplar manuscriptum habet, Qui è Romulo possit feruentia rapa notare. Ego castigavi vorare. Ceterum videndum, an pro Romulo scribendum sit rhombulo: vt hic sit sensus: Expedit esse aliquem, qui feruentia rapa vorat è rhombulo: hoc est, vase eius figura cuius est rhombus. Fieri potest, vt huiusmodi vase peculiariter visus sit Claudius. Boletorum, & similibus ciborum, quibus & rapa annumerari possunt, audium illum fuisse, Suetonius tradit.*

Ibid. EAMQVE REM.] *Innuat à τὸ βίωτον Claudij plane esse fabulam, ac proinde dignam, qua fictis Ouidij transformationibus insulciatur. Describit enim Ouidius μεταμορφώσεως fabulas: vt Aegles puella in populum arborem, Hecuba in canem.*

Ibid. ET VIDEBATVR CLAVDIVS SENTENTIAM VINCERE.] *Vetusior codex habet sententia. Conticio scriptum à Seneca fuisse, Et videbatur Claudium vnâ vincere, subaudi sententiâ. Pars Claudio fauentium vno tantum calculo vincebat partem diuersam, Attende, Claudium paucis fuisse probatum.*

Ibid. FERRVM SVVM IN IGNE.] *Hoc est, rem suam agi. rogatus enim erat, vt Claudio patrocinaretur. Sumpta est metaphorâ à fabro ferrario. Suballudit autem ad hoc, quod Hercules etiam ex homine Deus factus esset: id quod tantâ nunc ambitione Claudius assequi nitetur. Ac profectò Hercules Claudium Deum Roma effecit: hoc est, precibus & instinctu Agrippinae, hoc modo dati veneni suspicionem euitare volentis, senatus quasi vi impulsus, Claudio diuinos honores decreuit.*

Ibid. NOLI MIHI INVIDERE.] *Expressit Seneca morem, etiamnum magis communem quam vtilem.*

Ibid. MANVS MANVM LAVAT.] *Prouerbiū est de operâ mutuū prestandâ. Gracè sic effertur, ἄλλοις ἴσθι.*

Ibid. TVM DIVVS AVGVSTVS.] *Quoniam superiora*

periora ad senatum Romanum retulimus, hic sub Augusti personâ Nerone Caesarem intelligere poteris. Nam Nero Claudium diuinis honoribus destituit, omnibus rerum verborumq; contumelijs mortuum insectatus, ac modo stultitiæ, modo sanitiæ arguens, ut refert Tranquillus.

Pag. 766. c. P. C.] Patres conscripti.

Ibid. Ex QVO DEVS FACTVS SVM.] Ridet Augusti diuinitatem. Nam huic viuo quoque diuini honores contigerunt. Mortui non loquuntur.

Ibid. MEVM NEGOTIVM AGO.] Salsè significat, iam priuatum nec curare, quid agatur vsquam.

Ibid. IN HOC.] Ad hoc. Et pronuntiandum cum exclamatione.

Ibid. OPERIBVS.] Vt foro cum aede Martis vltoris, templo Apollinis in palatio, aede tonantis Iouis in Capitolio.

Ibid. INFRA INDIGNATIONEM.] Quasi dicat: Etiam si multa nunc allegem, adhuc non videbor indignatus, sed iuste conqueri.

Ibid. d. PRAECIDIT.] Verba sunt ex aliqua oratione Messalla. Subest autem locus ex ambiguitate. Nam praecido significat amputo, & aliud obsecans, quam vt libeat exponere.

Ibid. QVAM CANIS FRVSTVM ABCIDIT.] Emendauit, quam canis excidit, exemplar manuscriptum secutus. Videtur autem Claudius canibus excelsis delectatus fuisse. Porro quando manuscriptum exemplar mirè corruptum est, suspicari libet hic scriptum fuisse, extra edit, pro excidit: vt sit ad Gracum prouerbiū allusio κών παρ' ἐντέροις, id est, Canis iuxta intestina.

Ibid. DE TOT ACTIBVS TVIS.] In cognoscendo enim ac discernendo, mirâ varietate animi fuit: vt inquit Tranquillus.

Ibid. SED QVID EGO DE TOT ACTIBVS IVRIS DICAM.] Fortassis legendum, de tot praestantibus vinis: aut, de dodrantibus vsuris.

Ibid. NAM ΤΗΣ ὀργῆς ἄΓΡΕ ΣΕΝΕΣCIT ἢ ῥόσος.] Hunc locum maximo labore restitui, quod Graeca Latinis litteris essent scripta, & Latina non minus deprauata forent quam Graeca, hoc modo: Nam & si Phormea Graecè nescit, ego scio. Sensus est, ira morbus aegè senescit. Reddit rationem Augustus, cur domestica mala potius commemorare velit, quam publica. Alludit ad prouerbiū, Ira omnium tardissimè senescit: quod Graeci dicunt, ὁ θυμὸς ἐσχάτον γηρασσῶν, id est, ira postremum senescit.

Ibid. Πυρροπολιτικὸς ΙΣΤΕ, QVEM VIDETIS.] Et hoc verbum ex qualibuscumque vestigijs reposui. Thraconicum nomen est, ab expugnatis arcibus & oppidis deductum: quod gloriosum militem Plautus vocauit. Notatur autem hic Claudius, qui potentiam suam in miseros, & qui resistere non possent, ostendere voluerit.

Ibid. DVAS AMITAS.] Nam Iulias, alteram Drusi alteram Germanici filiam, crimine incerto, nec defensione vllâ datâ occidit. Hic Drusus autem & Germanicus Tiberij Caesaris fuerunt filij.

Ibid. VIDERIS IVPITER, AN IN TVA CERTE MALA.] Codex vetustior habet: Videris Iup. an in causâ, certè in tuâ. Scriptum opinor à Senecâ, Vide-

ris Iupiter non mea mala, certè in tua, si hic inter nos futurus est.

Ibid. QVOS QVASQVE.] Imitatio festiuitatem habet, simul & emphasin. Sic enim loquuntur in iudicialibus causis. Et intelligimus illum nec feminis pepercisse.

Ibid. ECCE IVPITER.] Alludit ad id quod est apud Homerum, in fine primi Iliados. Iupiter aliquando cum Iunone, quod inter coniuges non ita rarum est, rixatus, cum verbera huic infligere cepisset, Vulcanus qui forè tum aderat, accurrens Iunoni subsidium ferre volebat. At Iupiter iratus hunc pedibus arreptum è caelo rotauit: qui cum totum diem decidendo consumpsisset, tandem in Lemnon insulam (manè enim deiectus fuerat) sub vesperam lapsus, ibi statim ab indigenis subleuatus est. Quod apud Homerum his carminibus ipse testatur, dum Iunonem monet, ne marito aduersetur: sin illius in se furorem concitet, Vulcanum nequaquam superpetas laturum, ut pote qui Iouis iram olim senserit:

Ὡδὴ γάρ με καὶ ἄλλο τ' ἀλεξέμεναι μεμνώτα,
 Πίε ποδὸς τεταγὼν ἀπὸ βουλῆς Διοσσοίοιο.
 Πᾶν δ' ἤμαρ φερόμην, ἄμα δ' ἠέλω καταύγει
 Καππεσον ἐκ Λήμνου (ἐλίγος δὲ τὶ θυμὸς ἐνέει)
 Ἐνθά με Σίντιος ἀνδρὲς ἀφαρκομίσαντο πρῶντα.
 Quos versus sic nos, ut sententiam redderemus, ex tempore Latinos fecimus:

Me quidem laesæ nuper tibi adesse volentem, Arreptum pede de magno deiecit Olympo. Atque diem totum delapsus ab aethere, tandem in Lemnon cecidi, exanimi vix pedore spirans. Hic vbi me pia gens delapsum attollere curat. Huius fabula sic meminit Phurnutus, simulq; rationem reddit: ῥιφθῆναι δὲ ἐπὶ τῆς Διὸς ἐξ ἕρανος εἰς γῆν λέγεται, διὰ τὸ τοῦ ἀρώτους ἴσως ἀρχομένων χρεῖσται αὐτοῦ, ἐκ νεμενοβολοῦ κρημνίου τοῦ του περὶ τυχῆν, καὶ ἐπὶ ἑπινοίᾳ τοῖς αὐτοῖς ἐπιπλοῦν δυνάμεναι. id est, Vulcanus à Ioue proiectus in terram è caelo dicitur: quòd hi forsan, apud quos primum in vsu fuit ignis, ex iactu fulminis hunc nacti fuerint, quum instrumenta, quibus ighem excuterent, nullo adhuc ingenio reperissent.

Ibid. VNI VVLCANO CRVS FREGIT, QVEM ΠΙΕ ποδὸς τεταγὼν ἀπὸ βουλῆς Διοσσοίοιο: ET IRATVS FVIT VVXORI.] Sic nos hunc locum restituumus, praesidio manuscripti codicis. Nam verba quae in prior editione legebantur, Et in Lemnon caelo deturbauit, non exstinxit: doctus aliquis adiecerat, vt Iunonem Graeci carminis expleret. Versus est apud Homerum Iliados u. quem sic reddere possis:

Arreptum pede de magno deiecit Olympo.

Ibid. IRATVS FVIT VVXORI.] Cum Hercules olim ex iussu Iunonis nauigationem instituisset, hac vt suum odium nusquam non ostenderet, illi, exorato Boreâ, ventos aduersos immisit. Iupiter ob id indignatus, Iunonem ex alto suspendit, geminam incudem pedibus appendens. Sic enim Iliados 6. loquitur, hoc illi in memoriam reducens:

Ἡ δὲ μέμνη ὅτε τ' ἐπέμω ὕψος ἴδεν, ἐν δὲ ποδὸν οἶον
 Ἀκμονας ἦμα δ' ὕω; —
 Quorum versus hic sensus est:

Ex altone tenes quòd cum suspensâ fuisti Nos pedibus geminam incudem demisimus? Cuius fabula, quemadmodum & superioris, causam assignat

assignat Phurnutus, περι τῆς παραδεδωμένων μύθων, his verbis: εἰς τὴν δ' αὖτε μύθου παλαιῆς παρὰ φέρειν τῆτο, καὶ δὲ τοῦ Ζεὺς ἐμυθεύοντος κερμαζένας ἢ Ἡερὸν χρυσῆς ἀλύσει, τῶ χρυσοφανίς τι ἔχειν τὰ ἀ-
 5ρα. καὶ ἐν τῆς ποδῶν αὐτῆς δ' ὡς ἀμύμονας ἐξήρτηναι, ἢ γὰρ δ' ἡλιούτι, καὶ τὴν Σαλατταν ὕψ' ὧν τίνεται κα-
 τῶ δ' ἀπὸ μὲν ἐτέρωθεν ἀποσπαδῆναι δ' ἡνύμενος. Ex
 antiqua fabulâ videtur, inquit, poeta hoc afferre,
 quâ Iouē fabulabantur, Iunonē aureis catenis sus-
 pedisse, nempe quòd auri fulgorē stellæ possideât.
 Ac ad pedes eius appēdisse duas incudes, mare vi-
 delicet & terrâ: à quibus deorsum tenditur aër, sic
 vt ab horū neutro diuelli possit. Huius etiâ fabula
 meminit enarrator τῆς Σαλατταν τῶν Greg. Nazian.

Pag. 766. a. MESSALINAM.] Hæc fuit uxor
 Claudij: quam mori compulsi, vt est apud Tacitum.
 Fuit igitur immissor Ione.

Ibid. NESCIO INQVIS.] Alludit ad hoc quòd
 Tacitus refert. Messalina enim iam mortem expectã-
 ti, Claudius ubi vino incaluerat, nunciari iubet, ad di-
 cendam causam postero die adesse. quod Narcissus
 accusator intelligens, ne, si cnaaderet, in se perniciēs
 verteretur, denunciat centurionibus & tribuno, qui
 tum aderant, exsequi eadem, ita imperatorem iubere:
 illi eam inter fecerunt. Nescire autem visus est. Nam
 occisâ Messalinâ (inquit Suetonius) paullo post quam
 in triclinio decubuit, cur domina non venires, requi-
 siuit, tantē fuit & obliuionis & inconsiderantiæ.

Pag. 767. a. C. CAESAREM.] Caium Caligulam
 putat. is fuit Claudij ex fratre nepos: qui incredibili
 seuitiâ aduersus omne genus hominum grassatus est.
 Quem rerū natura (velut alio loco scribit Seneca) non
 nisi in exitum opprobriarūq; humani generis edidit.

Ibid. OCCIDERAT ILLE SOCERVM.] Sylla-
 num enim socerum Caius ad necem secandasq; nouacu-
 lã fauces compulsi, cassatus in eo, quòd ingressum se
 turbatius mare non esset secutus, ac se occupandi vr-
 bem, si quid sibi per tempestatem accideret, remansisset:
 quum Syllanus impatientiam nauis e viasset, & na-
 uigandi molestiam. Auctor Tranquillus.

Ibid. HIC GENERVM.] L. Syllanum, de quo ante
 & paullo post.

Ibid. CRASSI FILIVM VETVIT.] Cn. enim Pom-
 peio stirpis antiquæ, Magni cognomen Caius ademit:
 vt meminit etiam Suetonius.

Ibid. HIC NOMEN.] Fecit enim generum suum:
 nam Antoniam siliam maiorem, illi uxorem dedit.

Ibid. CAPVT TVLIT.] Ambiguum est. Potest
 enim intelligi caput tulit, hoc est, exseruit caput, & ad
 honores eleuauit: & caput tulit, hoc est, amputauit.

Ibid. TAM FATVVM, VT ETIAM REGNARE
 POSSET.] Alludit ad vulgi dictiterium, quo regnū stul-
 titiâ passim notabant. In quam & ab Erasmo declama-
 tum est in prouerbio, Aut regē, aut fatuū nasci oportet.
 quod in huius ludis exordio statim usurpauit Seneca.

Ibid. COGITATE P.C.] Hæc verba, & qua sequū-
 tur, vsq; ad eam sententiam, que incipit, Hunc nunc
 deū facere vultis: non erant in codice VVissenburgēsi.

Ibid. SCILICET.] Ironia cū insitiatione accommo-
 data est particula. Quemadmodū & illud apud Pœtã:
 Scilicet hic superis labor est.

Ibid. DRYVDARVM.] Dryudarum religionem
 (inquit Suetonius) apud Gallos dire inmanitatis, &
 tantum ciuibus sub Augusto interdicitam penitus abo-
 leuit. De Dryudibus Gallorum sacerdotibus multa me-
 minit Casar in sexto.

Ibid. IMMANEM RELIGIONEM.] Nam pro vi-
 ctimis homines macabant: vt refert Casar.

Ibid. VT ROMÆ NVPTIARVM.] Sensus est: Clau-
 dius hanc ob causam Dryudarū religionem delent, vt
 frater sui siliam Agrippinam ducere posset: quod non
 licebat antē. Nam Claudius senatum ingressus decretū
 postulauit, quo iuste inter patruos fratrumq; filias
 nuptiæ etiam in posterū statuerētur. Exstat apud Ta-
 citum, in hanc rem Vitellij oratio coram senatu habita.

Ibid. XXX. SENATORES.] De hoc sic Suetonius:
 Die ipso Claudij & Agrippinæ nuptiarū, in quin-
 que & xxx. Senatores, trecentosq; amplius equi-
 tes Rom. tantâ facilitate animaduertum, vt de ne-
 ce consularis viri renunciante centurione, factum
 esse quod imperasset, negaret Claudius quicquam
 se imperasse, nihilominus rem comprobaret, af-
 firmantibus libertis, officio milites functos, quòd
 ad vltionem imperatoris vltro procurrisent.

Ibid. TRIA VERBA.] Quòd balbus esset: & tamē iu-
 dicis est tria verba dicere, qua diebus nefasti nō lice-
 bat. Est autē iucūda προσηγορία in dicat & ducat.

Ibid. SVMMÀ REI.] Imperij.

Ibid. EX TABELLA RECITAVIT.] Alludit ad con-
 suetudinem antiquâ, quâ in senatu censentes, de scripto
 sententiâ proferebãt: & recitare verbū hoc significat.

Ibid. APPIVM SYLLANVM.] Quem cum Messa-
 lina & Narcissus conspirassent perdere, diuisis parti-
 bus, alter ante lucem similis attonito, patroni cubicu-
 lum irrupit, affirmans somniasse se vim ei ab Appio
 illatam: altera in admiratione firmata sibi quoq; eam-
 dem speciem aliquot iam noctibus obuersari retulit.
 Nec multo post ex composito irrumperet Appius nun-
 ciatus, cui pridie ad id temporis, vt adesse, præceptum
 erat, quasi planē representaretur somni fides, arcesse
 statim ac mori iussus est. Hæc Suetonius.

Ibid. b. CRASSVM FRVGI.] Huius meminit quo-
 dam loco Tranquillus.

Ibid. TAM SIMILEM SIBI, QVAM OVO OVVM.]
 Proverbum est, quo vitium, propinquam similitudi-
 nem indicantes. Vide Chiliades Erasmi Roterdami.

Ibid. NEC ILLI RERVVM IVDICANDARVM VA-
 CATIONEM.] Quemadmodum ipse viuens pro con-
 ditione cuiusque ciuis vacationem legis Papia consti-
 tuerat: hoc est, vt eâ lege non tenerentur.

Ibid. PEDIBVS IN HANC SENTENTIAM.] Non
 pauci sunt, qui opinantur, pedarios senatores appella-
 tos, qui sententiam non verbis dicerent, sed in alienam
 sententiam pedibus irent: inquit Gellius lib. 3. Vnde di-
 ctum est, in sententiâ ire, & pedibus ire in sententiâ.

Ibid. CYLLENIVS.] Mercurius, à Cyllene monte
 Arcadiæ sic dictus.

Ibid. VNDE NEGANT.] Versus est Catulli de passe-
 re mortuo Lesbia: Illuc vnde negat redire quicquã.

Ibid. VIAM SACRAM.] Via est Roma sic dicta,
 In hac apparet illum fuisse sepultum.

Ibid. VT SCIRES DEVM EFFERRI.] Iocus est à
 stultitiâ. Nam hoc ipsum pugnat cum ratione Dei, ef-
 ferri mortuum.

Ibid. OMNISQVE GENERIS SENATORVM.] In
 exemplari manuscripto legitur senatorum pro sona-
 torum. Ego castigavi æneatorum. Sunt autem ænea-
 tores, tubicines: quòd tuba ex ære fiant.

Ibid. VT ETIAM CLAVDIVS.] Tam stupidus &
 semivolentus, denique mortuus.

Ib. P. R. AMBVLABAT AMQ; VAM LIBER.] Vetus
 codex habet ambulat. Malum iubilat, siue iubilabat.

Pag. 767. b. PAUCI CAUSIDICI FLORABANT.] Merito lugebant causidici ob mortuum Claudium, quippe qui in se nimiam facilitatem usus esset. Scribit enim Tranquillus, se à natu maioribus audisse, causidicos adeo patientiam Claudii abuti solitos, ut descendentes è tribunali non solum voce reuocarent, sed & laciniam toga retentam, interdum pede apprehenso, retinerent.

Ibid. SED PLANE EX ANIMO.] Obiter taxat publicum morem, quo lugebant etiam conducti. Iuuenalis: Ploratur lacrymis amissa pecunia veris.

Ibid. TAMQVAM QVI TVM MAXIME REVISERENT.] Hic erat in volumine VVissenburgensi lacunula quadam, verbum reuiuiscerent integre erat perscriptum.

Ibid. DICEBAM VOBIS, NON SEMPER.] Hoc est: Prædicabam vobis, non semper adeo fauentem Cæsarem habebitis, cuius abutimini patientiam. Saturnaliorum licentia nota est: in quibus serui quoque libertate gaudebant, & domini vicissim seruis ministrabant. Sub Claudio plus poterant aduocati quam iureconsulti. Sapit proverbium simile illi, ἄνθρωπος καὶ εἰς ἀνθρώπου, ἢ εἰς ἀνθρώπου: id est, Foras Cares, non amplius Anthisteria.

Ibid. c. INGENTI ENIM ἑκαστοῦ χορῶν ΝΑΝΙΑ CANTABANTVR ANAPÆSTIS.] Hac verba nos vscumque erimus è vestigijs, quæ erant in exemplari manuscripto. Per ἑκαστοῦ, vocis contentionem intellige. Cuius contrarium est ἀντιῶν.

Ibid. FVNDITE.] Anapestica sunt familiaria tragædijs, licet recipiant Dactylos & Spondeos. Postremo tamè loco non admittit nisi Spondeum, aut Anapestum.

Ibid. CORDATVS HOMO.] Volumè manuscriptum habet, cordatusiano. Proinde censco scribendum, cordatus Sino: nam precedentis dictionis vltimum elementum est s: vt ad Sinonem Virgilianum sit allusio.

Ibid. REBELLES PARTHOS.] De Parthis sub Claudio Mithridatem regem expetentibus, ac de eorum disensione, lege Tacitum in XII.

Ibid. QVI.] Id est, quo: scilicet neruo.

Ibid. VVLNERE PARVO.] Sagitta.

Ibid. PICTAQVE TERGA.] Propter sententiam pictam.

Ibid. BRITANNOS.] Nam, vt inquit Suetonius, à Gessoriano (nunc Calesum vocant) in Britanniam transmisit, ac Cn. Sentij & Auli Plautij ductu, sine vilo pralio aut sanguine, intra paucissimos dies parte insula in deditionem receptam, sexto, quâ profectus erat, mense, Romam redijt, triumphauit, maximo apparatu.

Ibid. BRIGANTAS.] Populi sunt Britannia: de quorum discordijs meminit Cornelius Tacitus in duodecimo, nunc eam regionem Valli habitant. Ponit etiã Brigantium oppidum Ptolemæus in descriptione Rhetia.

Ibid. ET IPSVM NOVA.] Hoc dixit propter Orca-das insulas, quas Claudius imperio Romano primus adiecit, vt testatur Eusebius.

Ibid. d. NON ALIVS CITIVS.] Locus est ex ambiguo. Nam citò cognoscit, qui statim intelligit, & absoluit. Et citò cognoscit, qui pronunciat, non auditis partibus, ita vt Claudius solebat.

Ibid. TOTO ANNO.] Ius enim laboriosissime dixit, etiam suis suorumq; diebus sollennibus nonnumquam, festis quoque antiquis & religiosis. Auctor Tranquillus.

Ibid. QVI DAT.] Index inferorum Minos, qui quondam Creta præfuit. Hunc post mortem ob iustitiam suam poete apud inferos ius dicere sinxerunt. At Crentes, vt quos ciuitate & moribus erudit, ad Iouem tamquam præceptorem itasse memorant, in Idæ monte

speluncam ostendentes: atque illi in nonum annum consueffe, nec non didicisse, quæ ad Rempublicam instituendam vtilia forent. Id quod Max. Tyrius his verbis innuit. Τι δὲ οἱ Κρήτες, ἢ σοὶ δὲ δοκοῦσιν ὑπὸ Κασιδίου τῷ Μίνω κομθέντες καλῶς ἀγασθέντες τῆς ἀρετῆς, δὲ ἰδὸν ἀσχαλον αὐτῶν ἐπιφρονισαί τὸν Δία ἵνα ἰμὲν αὐτῶν ἐν τῇ Ἰδῇ ἀντρον Διὸς, φοιτῆται δὲ τὸν Μίνω δὲ ἐν ἀτάκτοις συζητήσιν τῶν Διὶ μαθησέναι παρ' αὐτῶν τὰ πολιτικά. ἔτος Κρήτῳ λόγῳ. Meminit huius Homerus Odyssea undecimo.

Ibid. O CAUSIDICI, VENALE GENVS.] De rhetoribus dictum, ὑποτιθεῖσιν ἢ χεῖρα τοῖς λήμμασι καὶ ἢ φωνῆν ἀπορροσσοῦσιν, qui muneribus linguam venditant. Sic Velleius Paterculus, vetustissimus scriptor, quem nos nuperrime in Murbacensi bibliotheca reperimus, aliquando studiosis imperituri, Plancum prodisorem, qui ab Antonio ad Cæsarem transfugerat, in omnia & in omnibus venale per quæ eleganter appellat.

Ibid. CONCVSSO FRITILLO.] Nam, auctore Suetonio) Claudius alæ studiosissime lusit, de cuius arte librum emisit. Solitus etiam erat in gestatorio ludere, ita effedo alucoq; adaptatis, ne lusus confunderetur.

Ibid. TALTHYBIVS.] Est Talthybius præco apud Homerum in primo Iliad. quem Agamemnon ad tentoria Achillis misit.

Ἄλλ' ἔτι Τάλθυβιον τε καὶ Εὐριπιδῆν προσέειπε. id est: Ast hic Talthybius affatus fuit Euripatenque.

Est & nuncij nomen apud Euripidem, qui Hecubam iussit filiam suam Polyxenam sepelire.

Pag. 768. a. NARCISSVS.] Ab epistolis Claudij, ante omnes dilectus.

Ibid. DOMINVS DOMINI.] Scribit Cornelius Tacitus, Claudium libertos, quos rei familiari præferebat, sibiq; ac legibus adæquasse. De immodicis Narcissi diuitijs, & Claudij in eum indulgentiã, sic scribit Satyricus:

Nec Cræsi fortuna vquam, nec Persica regna Sufficit animo, nec diuitiæ Narcissi, Indulsi Cæsar cui Claudius omnia.

— DOMINVS DOMINI.] Non est in codice VVissenburgensi.

Ibid. VIRGA.] Caduceo.

Ibid. FACILE DESCENDITVR.] Alludit ad poetam: — Facilis descensus auerni.

Ibid. VELVT AIT HORATIVS.] Est apud Horatium in Oda, quâ arborem alloquitur, cuius casu penè perierat: ubi inquit:

Demittit atras bellua centiceps Aures, & intortis capillis Eumenidum recreantur angues.

Ibid. NEC QVEM VELIS.] Superstitiosa siquidè antiquitas nigri seu deformis occursum, in felici omnis loco ponebat. Et tempus nocturnum alioqui per se subinfansum habetur. Hinc illud apud Satyrographum.

Et cui per mediam nolis occurrere noctem. Ab historicis memorie proditum est, quo pacto quidam imperator, quòd in viã Maurum histrionem habuisset obuium, mortem sibi sit ominatus.

Ibid. CLAVDIVS CÆSAR VENIT.] Vetus: Et magnâ voce, Claudius, inquit, veniet. Cum plausu, &c. Nam duæ ista dictiones, Ecce extemplo, illic non habentur.

Ibid. PROCEDVNT CANTANTES.] Ex notulis imperfectis litterarum Græcarum, quæ erant in libro veteri, nihil potui certi colligere. Forè ἑρπυδιαν naxiam χορῶν legendum. Sed hæc coniectura est.

Pag. 768. a. HIC ERAT COS.] *Mira hic diuersitas exemplaris, qua plerumque solet accidere in proprijs uominibus. Primum erat lacunula: deinde pro Iunio praetore, vnus praetorius: pro Tralliano, Trallius: pro Coriotecto, Cortatectus: postremo pro Eulidio, Fabius.*

Ibid. TROGVS.] *Sausfelli Trogi meminit Tacitus. Ibid. QVOS NARCISVS DVCI IVSSERAT.] Hi inssu Narcissi fuerant occisi.*

Ibid. MEDIVS ERAT IN HAC CANTANTIVM TVRBA NOSTER PANTOMIMVS.] *Sic & in codice manuscripto legitur. Nos tamen pro nofter, substitui- mus Nestor. Nam indubie locus hic de M. Nestore est intelligendus: cuius senel atque iterum in vita Caij Caligula meminit Suetonius, adamauit ab illo tradens.*

Ibid. PANTOMIMVS.] *Minus imitatorem si- gnificat: Pantomimus est, qui omnes personas effin- git representatq.*

Ibid. QVEM CLAVDIVS DECORIS CAVSSA.] *Nescio an sit legendum Caius: ut intelligas, Nesto- rem amatum ex obsequio gratiorem factum.*

Ibid. b. CONVOLARVNT PRIMVM OMNIVM.] *Vetus liber habet, Conuolantur omnium liberti. Fortassis scribendum, Conuolantur obuam liberti.*

Ibid. MYRON, AMPEVS AMPYRONAS.] *Hic rursus nomen diuersitas, & alius ordo. Pro Ampy- rona, Atropa est in codice manuscripto: & pro Phe- rona, Pheronatus. Alius habet hoc modo: Poly- bicus, Myron, Arperas, Ampeus, Pheronastus, quos, &c.*

Ibid. POSIDES.] *Libertorum praecipue suscepit Po- sidos, quod enim etiam Eru anno triumpho inter mi- litares viros hasta para donauit: ut refert Suetonius.*

Ibid. FELIX.] *Hunc cohortibus & alis provin- ciarum, Iudaea praeposuit, trium reginarum maritum. Auctor Tranquillus & Tacitus. Apud Felicem Paulus Apostolus ad Iudaeis accusatus, se excusauit: ut scribit Lucas in Actis Apostolicis, & meminit Eusebius.*

Ibid. CVM PALLANTE FRATRE.] *Hic fuit à ra- tionibus Claudij, quem & Narcissum, de quo paulo ante, decreto quoque senatus non modo praemij inge- nitibus, sed & quaestoris praetorisq; ornamentis ornari libenter passus est. Tantum praeterea acquirere, & ra- pere, ut quarente eo quondam de fisci exiguitate, non absurde sit dictum, abundantum si à duobus libertis in conseruim reciperetur: ut prodit Suetonius. De his & Plinius meminit, sic scribens: Multos postea cog- nouimus seruitute liberatos, opulentiores, pari- ter tres Claudij Principatu, Pallantem, Callistum, & Narcissum. Cornelius Tacitus ubi de Pallante lo- quitur: Fixum est, inquit, are publico senatus- consultum, quo libertinus festerij ter millies pos- fessor antiquae parsimonie laudibus cumulabatur. Hinc cecinit Iuuenalis:*

Ego possidebo plus Pallante & Licinis.
De monumento Pallantis, ad Montanum Plinius iu- uenior meminit.

Ibid. HARPOCRAS.] *Huc lectica per urbem ue- herat, spectaculag, publice edendi ius tribuit.*

Ibid. POLYBIVS.] *Hic à studijs Claudij saepe in- ter duos consules ambulabat.*

Ibid. QVOS OMNES CLAVDIVS.] *Voluen an- tiquum habet. Quos Claudius omnes necubi im- peratus esset permiserat.*

Quem locum doctus aliquis castigare uolens, Seneca mentem non est assequutus, quem opinor sic scripsisse:

Quos Claudius omneis, velut tibi imperaturus esset, permiserat.

Ibid. EXCLAMAT.] *Euestigis hic Graecarum di- ctionum, quae libellus manuscriptus continet, nihil erueri potui: nisi si quis scriptum fuisse putet τὰ ἀντὰς φίλων ὁπῶν, id est, omnes amicos uideo.*

Ibid. IN IVS EAMVS.] *In codice VVissenburgensi tantum est eamus: & loco duarum dictionum praee- dentium, erat dimissa lacuna. Nec est fellas, sed stel- las. Namine fellarū intelligantur subsellia iudiciaria.*

Graeci uocant columnam sepulchralem, in qua po- nitur inscriptio.

Ibid. LEGE CORNELIA.] *Lege Cornelia de sca- riy tenetur, inquit Martianus in consulibus, libro Pandectarum quod ad agestimo octauo, qui hominem oc- ciderit, cuius se dolo malo incensatum factum erit, qui- ue hominis occidendi, surti ue faciendi causa cum telo ambulauerit. Pena huius legis est, in insulam depor- tatio, & omnium bonorum ademptio. Sed solent hodie capite puniri, nisi honestiore loco positi fuerint, quam ut legis penam sustineant: ut habetur eodem titulo. Mirè uero hic expressit morem pristinum iudiciorum.*

Ibid. EQVITES ROMANOS.] *Hunc locum sic ar- bitror legi debere: Equites Romanos CCXXI. Ceteros ὅσα ἄλλα ἴσθες τὴν πόλιν τε, id est, innumeros, quorum uidelicet numerum non minus difficile sit inire, quam aut arene aut pulueris. Est Iliados 1.*

Ὅδ' εἰ μὴ τὸ ἄρα δ' οὐδ' ὅσα ἄλλα ἴσθες τὴν πόλιν τε.

Ibid. EXTERRITVS CLAVDIVS OCYLOS VN- DECVMQVE CIRCVMFERT, VESTIGAT ALIQVEM PATRONVM, QVI SE DEFENDERET.] *Hae uerba non sunt in codice VVissenburgensi.*

Ibid. c. CLAVDIANA LINGVA.] *Sine quod Gal- lus esset, sine quod balbus, sine quod semper ageret Claudij negotia, locus est ex amphibologia.*

Ibid. HOMO IUSTISSIMVS.] *Iustum enim par pari referre. Sic ille tractauerat eos. Alioqui iniustis- simum est, reum non sine re loqui.*

Ibid. NOVITATE REI.] *Quod uidelicet unā tantum accusationis parte audita, statim iudicasset.*

Ibid. QVAM NOVVM.] *Sapè enim inauditos, reos damnauerat.*

Ibid. SIMINVS DIJ LATVRA FECISSENT.] *Hic locus deprauatissimus multum mihi negotij exhibuit. Liber manuscriptus habet, si vni dij latura fecissent. Conticio legendum, Semidij laruam facesseret, id est abiceret, subandi Claudius. Nam sic & Lilius hoc uerbo facello utitur.*

Ibid. TANTALVM SITI.] *Tantalus stagno apud inferos labrotenus immersus & pomis circum os ex ar- bore propendentibus, siti tamen & fame torquetur. nam si libere uelit, refugit aqua: si pomum arripere tenet, arbor sursum resilit. Ouidius:*

Quærit aquas in aquis, & poma fugacia caprat
Tantalus. —

Ibid. SISYPHV M ONERE.] *Sisyphi saxum illud ingens apud inferos, ubi in montem protrusum fuerit, statim delabitur, iterum inani conatu sursum ferend- dum. De huius & Tantalus panis lege Homerum 11. Odysea, circa finem: ubi Phyxes refert, quæ apud in- feros uiderit.*

Ibid. NON VMQVAM SISYPHV M.] *Hæc clau- sula non erat in codice VVissenburgensi.*

Ibid. IXIONIS MISERI ROTAM SVFFLAMINAN- DAM.] *Ixion apud inferos rota alligatus, asidue cir- cūfertur. Meminit huius Lucianus in dialogis deorū.*

Pag. 768. c. ALIQVANDO IXIONIS MISERIAM SVFFLAMINANDAM.] *Quid si legas sublamminandam: à laminà deducto verbo?*

Ibid. EX VETERANIS MISSIONEM.] *Vituri metaphorà militari. Militibus enim datur missio, cum citra ignominiam excauctorantur.*

Ibid. NON PLACVIT VLLIS EX VETERANIS.] *Vetus libellus non habet hæc duo vocabula ex veteranis: sed horum loco lacunam.*

Ibid. POENAM EXCOGITARI DEBERE, INSTITVENDVM.] *In manuscripto volumine legitur, constitui debere, excogitandum illi.*

Ibid. ET ALICVIVS CVPIDITATIS, SPES SINE FINE EFFECTVS.] *Propemodum certus sum, sic scripsisse Senecam: Et alicuius cupiditatis specimen sine effectu.*

Ibid. ALEA LVDERE.] *Quà viuens adeò studiose ludit.*

Ibid. d. C. CÆSAR.] *Nam Caligula Cæsar, Claudij ex fratre nepos, hanc (ut scribit Suetonius) non nisi ad ludibrium referuauit. Quid mirum igitur, si à Caio in seruitutem poscatur?*

Ibid. AB ILLO FLAGRIS.] *De his qui iussu Caligula vapularunt, in hunc modum scribit Seneca nosser lib. 3. de Ira: Modò C. Cæsar, Sextum Papium, cui pater erat consularis, Bethenum Bassum, quaestorem suum procuratoris sui filium, aliosque & equites Romanos & senatores, vno die flagellis cecidit.*

Ibid. COGNITIONIBVS.] *Cognitiones sunt causarum: ut cum dicimus, Senatus Romani cognitionem certæ legi non fuisse obnoxiam. Ac proculdubio Caium hic notat, ut qui cognoscendi prouinciam sapè libertis suis committeret, quo magis à curis liber aliorum otio fruere.*

HADRIANI IVNII HORNANI ANNOTATIONES IN L. ANNAEI SENECAE LVDM DE MORTE CLAVDII.

LVDM de morte Claudij Cæsaris, à Senecâ iocose, sed non absque felle sale, eruditè leporibus condito, conscriptum, ostendi olim in meis animaduersionum libris, diuerso planeq; alio fuisse titulo ab auctore innulgatum, quam nunc inscriptus legatur. Nec de sententiâ nunc quidquam miso, praesertim quum disertis illud verbis proditum sit à Diogene Cocceio, haudquaquam dilute auctoris atis scriptore, qui historiarum duodecesagesimo libro scribit à Senecâ exisse opusculum titulo ἀποκολοκύντων, quo Claudij Cæsaris ad superos excessum consignari. Eius hæc sunt verba: Σενέκῃς ἰσοῦ ἡ δὲ ἔργῳ ὁ Σενέκῃς ὁ ἰσοῦ ἡ ἀποκολοκύντων ἀπὸ τοῦ ἰσοῦ ἡ ἀποκολοκύντων. Quod Latine sonat, propter Græcæ lingua rudes: Composuit & Seneca libellum, cui nomen est Apocolocyntosis, velut Apotheosis quædam & in immortalium cœtum adoptio. Adrita fuit & eodem in loco ratio nominis, eiusmodi sermone: quòd, quum confiter Claudium medicati boleis esu fuisse consumptum, fraude quidem uxoris, sed ingenio Locusta nobilis venesica, huic titulum libello dederit auctor, à præcipui vsus purgante medicamine, Colocynthide: cuius propè nulla inter deiectiona medicamentum compositio est experta apud veteres medicos, usque adeò, ut hodie quoque in hac tam clarâ litterarum & scientiarum omnium luce proli dolor promiscuè quouis in morbo, cuiuslibet ætatis & sexui, à circumfo-

rancis medicamentis impunè propinetur, non sine præfenti multorum exitio. Itaque tanti ego scriptoris auctoritate fretus, seruandum duxi. & quasi postlimini iure asserendum libri titulum, haud otiose aut temere ab auctore vsurpatum, quòd equidem existimo: neque sanè id absque certo temperamento inter auctoris deletum, & inueteratam recepti vsus necessitatem. Quòd si quis vulgatam lectionem mordicus tuendam esse existimari, non laboro, per me licet, is etiam ut cum ratione insanat: præiudicata opinionem derogatum nihil volo, modò liberum rectius opinaturis iudicium & integrum permittatur. Porro ubi iam codices impressos cum manuscripto exemplari (quod Ioannes Cauchus noster, vir à Græcis & Musis factus, & adiuuandis melioribus litteris natus, nobis communicauit) contulisset, tot loca conspurcata & peruersa offendi, ut periclitari apud me ceperit (absit inuidia dicto) Beati Rhenani auctoritas, viri alioqui longè doctissimi, sed in corrigendo nimium fortè præpoperi & audacis: dum aut de suâ coniecturâ insarcit versus ἀποκολοκύντων, nihilq; ad rem facientes: aut pro suo arbitratu immutat, quæ rectius legebantur antea: ne quid addam grauius. Certè, meâ quidem sententiâ, consultius foret interdum vigilis & valetudini, meliorumque horarum compendio consulerent nonnulli, quam ita famam aucuparentur. Sed hæc missa facientes, locorum aliquot restitutorum & interpolatorum rationem subiiciamus.

Dux illæ litteræ, S. A. Sancti Amandi codicem vetustum innuunt,
quo vsi in castigando sumus.

Pagina

Pag. 767. a. NIHIL OFFENSÆ VEL GRATIÆ.] S. A. Lec gratiæ.

Ibid. b. QVJS VMQVAM AB HISTORICO IVRATORES EXEGIT.] S. A. iurato res.

Ibid. IDEM CLAVDIVM VIDISSE.] S. A. Item Claudium.

Ibid. NAM POSTEAQVAM IN SENATV IVRAVIT.] S. A. Nam ex quo, &c.

Ibid. c. AB HOC EGO QVÆCVMQVE AVDIVI, CERTA CLARAQVE AFFERO.] S. A. Certè clara affero.

Ibid. AVGEBAT CYNTHIA REGNVM.] *Damnat hanc lectionem Rhenanus: sed falso. ratio enim contendit, ita esse legendum omnino, quomodo scribit & codex noster. indicat namque noctes, transfacto dudum autumnali æquinoctio, creuisse, longioresq; factas: quibus adactis, etiam luna, penes quam noctis imperium sit, suum regnum crescere, nil mirum est. Quid verò hic attinuit, lychnum substitueret: cum non de ipso luna incremento loquatur, sed de autumno, cuius catastas in poetico more circumscribit, qui relicta à tergo æstate, noctes paulatim adauget: quæ accessio efficit ut diutius splendeat luna, solis presentia lunare iubar abolente. Neque verò noctu animam agere capit Claudius, sed verò à meridie: quod paullo post tribus versibus periphraستice dicit: & Tacetis medio die (quo tempore videlicet Claudius animam agebat) Nerone ad cohortes exisse ait.*

Ibid. TERTIVM IDVS OCTOBREIS.] *Quod hactenus falso lectum fuit, dies quintus eiusdem Octobris, nostrum exemplar manifestè exaratum habet, dies III. Idus Octobris. quam scripturam confirmat & initials versus huiusce libelli, & suffragatur ceterorum historicorum consensus. etenim Suetonius excessisse illum tertio Idus Octobris scribit: & Dion expirasse ait τῆς τρίτης καὶ δεκάτης Ὀκτωβρίου, id est, decimotertio die Octobris: hoc est, iuxta Romanæ dictionis filium, tertio Idus Octobris. nam quod dubitationis periculum creare nonnullis posset, illud Senecæ, ante diem tertium Idus Octobris, non ita accipiendum est, ut die uno aut altero mors Claudij tertium Idus præcesserit. imò purè putèq; idem est dicere, ante diem tertium Kalend. vel Idus, & tertio Kal. vel Idus: quod ex Ciceronis epistolis notissimum est. alioqui quod sepe in antiquis libris legas, AD III. KAL. non ad tertium Kal. denotat: sed, ante diem tertium Kal. quâ de re alias per occasionem.*

Ibid. ACQVIESCVNT ONERI POETÆ.] S. A. acquiescunt omnes poetæ.

Ibid. d. TORQVERI PATERIS? NVMQVAM MERITVM, VT TAMDIU CRUCIARETVR.] *Codex S. Amandi, & VVissemburgensis, quo se vsus fuisse profitetur Beatus, in lectione istâ consentiunt, Nec vniquam tamdiu cruciatus esset. quæ scriptura cum sit utrobique constans, haud temerè immutanda meo iudicio videtur. Tametsi non eam inficias, locum esse haud immunem à vitio: quem, sequendo scripturæ vestigia, ita concinnarim: Nec vniquam tandem cruciatus cesset.*

Ibid. POSTQVAM PRINCEPS FACTVS EST.] S. A. ex quo princeps.

Ibid. OMNIBVS ANNIS, OMNIBVS MENSIBVS EFFERVNT.] *Non inuenisse codex noster scribit, omnibus mensis, eleganti paronomastiâ: ut*

ludens insinuet, Claudium temulentum, & crapula quotidiana addictissimum sæpenuerò fallere. Genethliacorum prædictiones, non in annos modo, sed in singulas etiam passionis mensuras, exitum illius opperientium.

Ibid. EGO MEHERCVLE, INQVIT, PVSILLVM TEMPORIS ADHICERE.] S. A. Ego mehercules, inquit, pusillum temporis adicere.

Pag. 764. a. HISPANOS, BRITANNOS, SARMATAS, ET SI QVI VLTURA GLACIALEM BOREAM INCOLVNT BARBARI, TOGATOS VIDERE.] *Codex S. Amandi concisus legit: Hispanos, Britannos togatos videre. quo pacto etiam VVissemburgense exemplar scribit: itaque ut spuria inducenda, atque extra familiam eicienda cetera censeo. videntur enim à sciolo quopiam assuta.*

Ibid. CANDIDA DE NIVEO SVBTEGMINE.] *Codex noster laudatâ scripturâ sic legit: Candida de niveo subtemina vellere sumit. Subtemen, quasi substamen, absque g scribi debere videtur. nec enim cum tegmine quidquam illi commune: sed quòd inter tensa staminis fila subtrandatur subtexaturque.*

Ibid. d. CLAVDIVM IVBENT OMNES ΧΑΙΡΙΟΥ.] *Manuscriptus codex manifestus notis præfert versus Euripidis ex Ctesiphonte fabulâ:*

Χαίρειται, ἐὺφροναῖτας ἐὺπρόμαπται δὲ δμασι.
hoc est:

Efferte læto prosequentes omine.

Locus autem Tragici, unde hic versus desumptus est, citatur à Strabone & Stobæo:

*Ἐχρῶν μὲν ἠὺδὲς σὺλλογον ποικιλιδύς
τῶν φύντα θραστῶν, εἰς ὅσ' ἔρχεται κακὰ.
τῶν δ' αὖ θανάοντα, ὡς ποῖον πῖπταυιδρόν,
Χαίρειται, ἐὺφροναῖτας ἐὺπρόμαπται δὲ δμασι.*

Quos hunc in modum conuertit Cicero in Tusculanarum primo:

*Nam nos decebat coetis celebrantes, domum
Lugere, vbi esset aliquis in lucem editus,
Humanæ vitæ varia reputantes mala:
At qui labores morte finisset graues,
Omnes amicos laude & lætitiâ exsequi.*

Nam in impressis codicibus vocem Hunc superuacua, & de margine in contextum raptam, trimetri lex respuit.

Ibid. NE EXCIDANT MEMORIÆ.] *VVissemburgensi codici consentit manuscriptum exemplar in hac lectione: ne excidant, quæ memoriæ publicum gaudium imprefferunt. ut intelligat occasiones & causas publici gaudij, quæ rediunt in animis ingentis lætitiæ materiam semper sint alitur. nisi placet potius mutato numero scribi imprefferat. quæ lectio per se quoque clara fuerit.*

Ibid. RESPONDISSE ILLVM, NESCIO QVID.] S. A. Respondisse nescio quid.

Pag. 765. a. DILIGENTIUS AVTEM INTVENTI.] S. A. Diligentius intuenti.

Ibid. VBI HÆC CLAVDIVS, GAUDET.] *In S. A. codice non sunt illa duo verba, Vbi hæc.*

Ibid. Ἰαδδερ με φέρων.] *Exstat hic versus Odysseæ nono, unde apud Alcinoium Phæacum regem narrationis suæ telam orditur Vlysses: quem ita conuertit: Appulsum ad Ciconas me ventus ab Ilio adiegit.*

Cur verò Claudius ab Ilio adesse se dicat, & Seneca hoc versu significare voluisse Claudium se esse Casarem testetur, eò spectat, quòd non modo Iulius Caesar, totaq; Iulia gens, sed & Claudius, & in genere Romanus populus, ad Iulum Aenea Troiani filium, stirpis suae originem referebat. Hinc est quòd apud Suetonium Tranquillum Claudius legitur remisisse tributa in perpetuum Iliensibus, quasi Romana gentis auctoribus. Ibidem meminit veteris epistola Graece, Senatus populiq; Romani nomine ad Seleucum Syriae regem scripta, quà illi regi societatem amicitiamq; pollicebantur, si Ilienses consanguineos suos ab omni onere immunes praestitisset. Quin & apud Corn. Tacitum Annalium lib. XII. Nero Caesar suscepta Iliensium causa, Romanum Troia demissum, & Iuliae stirpis auctorem Aeneam fuisse disserit. T. Livius quoque lib. 37. Cornel. Scipionem Cos. Troiana in urbe liberaliter exceptum memorat, Iliensibus in omni rerum verborumque honore ab se oriundos Romanos proferentibus, & Romanis latius origine sua.

Pag. 765. a. Ερδα δ' ἐγὼν ὁδὸν ἑώρατον.] Hic versus precedentem ordine sequitur apud Homerum: unde Seneca ait, Erat autem sequens versus verior, æque Homericus. ita ut à late culpa criminis eximi nequeat Rhenanus, alienos planè ab huius loci sensu versus inferens. Sonat autem Latine ita:

Hic urbem euerti, & consumpsi corpora ferro. Innuat autem Seneca, versum istum, qui proxime sequitur alterum, veriozem illo esse, quòd illum aliò detorsit Claudius, ad insinuandam generis sui fabulosam originem: quum Phylles inde auspicietur errorum suorum narrationem, quando post Troiana urbis excidium in Ciconas gentem Thraciam appulisse, eorumque oppidum Ismaron diripuisse, caesis oppidanis, ait. Cur autem veriozem illo dixerit, ad eius crudelitatem referendum est: quà conitit ex Tranquillo, stato nuptiarum die trigintaquinque senatores, & recentosq; equites Romanos ab eo interemptos fuisse. cuius saevitia mentionem non tacuit hic libellus: quasi ex confesso vastitatem & urbis occidionem designaturus fuerit Claudius, si hunc versum priori, ut ordine illi contiguus adheret, subiicere studuisset.

Ibid. ET IMPOSVERAT HERCVLI MINIMO DISCRIMINE FABVLAM.] Codex noster legit, minime fabro, loco trium illorum verborum, minimo discrimine fabulam: nostriq; codicis lectioni astipulatur exemplar manuscriptum Beati Rhenani. quamquam quid isti animi fuerit, reponendam censenti vocem Allobrox, pro fabro, diuinare non possum: & est aliqui satis commoda sententia, Et imposuerat Herculi minime fabro: intelligendo fabrum architectum, & dolos fabricare doctum. Multò verò minus ambigua sententia fuerit & lectio, si paullulum destitamus, & quasi recudamus vocem fabro, in vafro: hunc in modum legendo: Et imposuerat Herculi minime vafro, eà ratione, quà Herculeam simplicitatem dixit in libris de Ponto Ovidius. Hercules namque simplicitas, facilitasq; & vniuersa quaedam in omnibus eius operibus sese prodit manifestissime. Porro vox addita in impressis libris discrimine, imposuit Andree Alciato in libris Parergon, ut fabulam in fibulam mutarit, hanc lectionem inculcando: Imposuerat Herculi minimo discrimine fibulam, quasi senserit auctor de fibula, notissimo penis astrigmento, quo ad inhibendum Veneris usum iniecto vsa fuit anti-

quitas, ἀγνῆσις Graeci vocant, de quà Corn. Celsus libro septimo. unde resbulandi vocabulum apud Epigrammatarium: quòd Iuuenalis solvere fibulam dixit. Sed aliena est ab hoc loco ista dictio.

Ibid. SOLA CVM ILLO VENERAT.] Venniosior lectio est nostri codicis, sola tum illo venerat, per aduerbium locale: ut febris comitis indiuidua comitatum, & cum Clauatio ad calitum curiam accessum significet.

Ibid. b. HUNC EGO REDDO TIBI.] Est & ipsa scriptura verior manuscripti codicis, Hunc ego tibi recipio: ut genitura Claudij apud Lugdunum nati fidem confirmet.

Ibid. AVDI ME, INQVIT, TV, ET DESINE.] S. A. Audi me, inquit, tu desine fatuari.

Ibid. SEDE QVA GENITVM DICAS.] Infelicitèr hunc versum interpolare conatur Rhenanus, hoc pacto: Expromere properes quà gente natus cluas: non seruata trimetri lege, quae religiose in nostro codice obseruata est: Expromere properè, sede quà genitus cluas. Cluere enim, antiqui vsus verbum, pro dici & perhiberi ponitur: ut in Enniano illo: Pergentes esse cluebat omnium miserrimus: & apud Plantum in Trinummio Stasimus seruus: Nimum difficile est reperiri amicum, ita ut nomen cluet.

Ibid. c. TACITVS QV IETIS ALLVITRIPAS VNDIS.] Versus senarij ratio postulat ut legatur vadis: ut & manuscriptus liber habet.

Ibid. d. MENTIS SVAE NON EST, ET TIMET.] Sufsenfa sententia est, & hiatus istum implet codex manuscriptus, duabus immisus vocibus, ita legens, & timet μωρε ἀλγῆν, ut innuat, Herculem, postquam Tragico cohiburno animosè quaedam fuisset prolocutus in Claudij barbariem (apud Lugdunum, ad confluentes praecipitis Rhodani & segnis Araris, nati) nihilominus extimuisse stolidi hominis manus, ne ab illo vapulando iniuriam acciperet, eò quòd stulti faciles esse soleant colaphis instigendis verberibusq;. Stoliditas autem insignis Claudij hoc libello passim traducitur: quam impunè etiam illi obiectam persepe memorat Suetonius Tranquillus. Postit & τὴν ὄψιν ἀλγῆν legi, ut vindicis manus iniuriam in depalmando pati Herculem exhorruisse significet.

Ibid. SI QVIS A ME NOTOREM PETISSET.] Descensusus forte fueram in opinionem Rhenani, legentis, si quis ἀμύτροπα petisset: nisi consensus omnium codicum reclamaret, suaderetq; diuisim potius legi hunc in modum: & si qui à me noto rem petisset. nam quae sequuntur verba, qui me optimè nosti, ἔσθ' ἐγὼν τριζός exponere videntur vocabulum noto: ut sit noto, hoc est, qui me optimè nosti.

Ibid. SED QVONIAM VOLO.] Locus proculdubio mutilus, non modò deprauatus: ut verisimile sit, multa isthic desiderari, siquidem ab hoc versu noua pagella initium est in manuscriptis: suspicioq; tenet, bonam dialogismi partem abesse. Quid si pro quoniam volo, legatur, quòd ἰμβόδι. certè has voces ipse litterarum ductus commonstrat his qui Graecè norunt. Notatur enim passim in hoc libello Claudij philellemismus, quo Graecè loqui in quotidiano etiam sermone affectabat. Videntur autem quae sequuntur, per dialogismum disceptari à dijs indigetibus, mirantibus insolentem Herculem in celestium curiam irruptionem, ut susci-

ut suscitentur, sed quo nō ubi dōdō quasi dixerint: Quid irumpis, impressionemq. facis? isti namque lectioni fauet, quod subiicitur: Non mirum, quod in curiam impetum fecisti: nihil tibi clufi est.

Pag. 766. a. SI MEHERCVLES A SATVRNO.] Totus iste locus ita prodigiosus est deprauatus, ut Pœniā manu sit opus sanandis eius vulneribus. videtur autem deesse tale quid: Repulsam non tulisset, si mehercules a Saturno petisset hoc beneficium: videlicet, ut in deos referretur. Subdit deinde causam mutui beneficij: cuius mensam toto anno celebrauit, Saturnaliaque eius: ita namque lego. Cur verō dicat, Claudium Saturni mensam toto anno celebrauisse, & Saturnalia, referendum est partim ad intempetiuas eius comessationes & perpotationes, partim ad studium immodicum, nimiamq. indulgentiam in libertos. Constat autem, Saturni tutela dicatum fuisse olim Decembrem mensam, in quo per dies aliquot Saturnalia celebrabantur magnā procacitate, luxisque omnis apparatu: quo tempore serus non modo ingeniorum calceos sumebant, ut Porphyrus scribit: aut herilem habitum mutabant, quod Dion tradit: sed in heros quoque licenter multa agebant. Iam cum Saturnalibus Claudianos mores conseruamus. Primum omnium scimus ex Tranquilli lectione, Claudium conuiuia agisse & ampla & assidua, nec temerē vquam trichinia excessisse, nisi dissentiam ad madidum, ita ut hac ratione Saturnalia dicta illi perennauerit. Deinde notissimum est, quantum indulserit libertis suis, quibus non prætoris solum ornamenta, sed & lectica ius cum imperatoribus consultiūque commune, permisit: medium quoque inter consules locum in iisdem passus, & impunitas opum immensarum voragine, usque cō, ut stroma in illum existerit, abundaturū si libertis confors foret, quō spectat & motus, quo Narcissum libertum, dominum domini, huius libelli auctor nominat. Quod autem Rhenanus existimat legendum esse, Caius princeps non tulisset illum, &c. meā quidem opinione multum fallitur. primum namque repugnat codicis vetusti fides, qui post vocem eius manifestum comma habet. deinde qui potuit de Caio Caligulā istud vel dici vel intelligi, ut is passurus non fuerit Claudium ab Ioue Deum fieri? cum Caius ceterorum Imperatorum more per apotheosin celestium augere numerum nedum non meruerit, ut etiam mortuum nouo contumelia ignominiaq. exemplo prosequendum senatus censuerit, nomenq. obliterari voluerit, & expungi è catalogo eorum Imperatorum, quos & in sacramentis & in publicis votis suscipiendis religiose nominabant: ut testatur Dion. Forē non male sic legas: Si mehercules a Saturno petisset hoc beneficium, cuius mensam toto anno celebrauit, Saturnalitiū princeps non tulisset? per interrogationis modum, & cum ironia notā: ut quæ sequuntur verba, deorum quispiam subiiciat cum stomacho: Illum Deum ab Ioue fieri, qui scilicet tantis flagitijs cooperus fuerit?

Ibid. OROPENQVE SOROREM.] S. A. Oro per quod.

Ibid. ET VT DEVM ORANT.] Græcæ voces, quæ in manuscripto exemplari hoc in loco leguntur, ceriō & in dubitatē asserere eas esse, quas hic positurus sum, non est animus: ne fraudem lectoribus faciam, quippe cum de his parum liquida mihi

constet ratio. usque adeo confusa est ab imperito scriba Græcarum litterarum textura, ut nescias quam scripturam sis magis probaturus, *μωεγδνε* *αδνεγυζην*, an *μωεγδ δαοζην*, vel *δοτοζην*. interdum enim vna plus littera superest, interdum vna aut altera deficit: ut diuinare necesse sit subinde. De liōque natatore opus habeat qui cuncta velit *βουσοδουζην*. Breuiore eademque certiore methodo ad artificiosas (quas Galenus nominare solet) coniecturas via nobis patuisset, si descriptor eadem ubique characterum formas ac typos religione quādam obseruasset; obseruatas retinisset, nec ab iis latum vnguem discedendum sibi proposuisset. nunc cum typis illis temerē prorsusque inscite abutatur, definire nihil hic ausim, nullius iudicio præiudicatum volens, sed relicurus vnicuique liberam arbitrium sequendi quod sibi probabilius videatur, donec feliciorum quis nactus genium, aut meliore usus codice, certius diuinet, aut statuat. Si itaque *μωεγδνε αδνεγυζην* legamus, notari rursum atque perstringi Claudianam stultitiam intelligimus, ut significet, barbaros orare, fatuos rerum potiri. in quam sententiam bis in hoc libello scripsit, Aut regem, aut fatuum nasci oportere: & iterum, tam fatuum ut etiam regnare posset. Sin per o, *μωεγδ δαοζην*, vel *δοτοζην* scribamus: significabit orari ab illis, necis frustrationem dilationemque. Quod verō sequitur codice excuso, Tandem Ioui venit in mentem: nosser habet, in tantum Ioui, &c. quæ dictio familiarior est Senecæ, quàm ut propterea mutandam censuerim.

Ibid. VOS MERA MAPALIA FECISTIS.] In veteri manuscripto legitur, vos me rapamalia fecistis. Legendum puto, secutus litterarum tractum: Vos me rapataulem fecistis. ut suorum iussorum contemptum indicet: quasi qui nihilo plus fecerint Iouem, quàm homuncionem stipulam instantem. Est enim *ραπαταυλες* siue *ραπαυλες* is qui stipulam calamumve inspirat. Quid enim commune habet calum cum mapalibus? & de se loquitur isthic Iupiter, suisq. despectum indignabundus ostendit.

Ibid. b. QVANTVM VIA SVA FERT.] Sequor hęc lectionem Andr. Alciati, longē doctissimi, in Parergon lib. 6. cap. 5. & scribo, quantumuis vaser.

Ibid. QVOD IN FORO IVVAT.] Legendum est omnino viuat: quam scripturam seruat clarè manuscriptus codex.

Ibid. NE ALIIS VERBIS PONAM, QVAM QVÆ AB ILLO.] Codex vetustus purius legit: Ne aliis verbis ponam, quæ ab illo dicta sunt. hoc est, diuersis verbis.

Ibid. IAM FAMA MINIMVM FECISTI ETIAM.] In manuscripto codice ita legitur: Iam famā nimum fecisti. Itaque ne videar, &c. Ut inducenda videantur illa verba, ceu *ὁ πρὸς Κολλυζία*, etiam pestimum quemque illum affectare: à nastiore quoquam adiecta.

Ibid. DEVS FACTVS, DICTVS, PICTVSVE ERIT.] Forē rectius, factus, fictusve erit.

Ibid. HIC QVÆSTV SE SVSTINEBAT.] Codicis manuscripti hæc est lectio: Hoc quartu se sustinebat vendere, ciuitatulas solebat adhuc velle.

Quid si legas, & adhuc velle apparebat: aut simile quid? ut isthic interpungatur oratio: deinde sequatur altera periclausus, Accessit Hercules, & auriculam illi tetigit.

Pag. 766. d. QVAM CANEIS EXCIDIT.] Alciatus in parergis lib. 6. cap. 5. legit hoc modo: quàm canis exta edit. cui lectioni libens etiam accedo.

Ibid. DE TOT ACTIBVS IVRIS.] Sequor manuscriptorum codicum fidem, qui legit, de tot acribus viris. que sententia videtur etiam Rhenano placuisse: nisi quod pro acribus, legit præstantibus: repugnante vocis ductu.

Ibid. NAM ὄργης ἄγρε senescit ἢ νόσος. Γυροπολιτικὸς ΙΣΤΕ.] Beatus hoc loco gloriatur, se istum locum magno labore restituisse: cum videatur eum potius pervertisse, si fas est dicere, ea obrudens que à manuscriptorum codicum fide sunt alienissima. Equidem sic interpolandum locum censeo, observato anxie characterum ductu: Nam etiam si φόρυτος nescit, ego scio, ἐπιτύων τὸ, Καλλιῶν Ἡρακλῆς. Ille quem videtis, &c. verba Græca satis evidenter cum hac distinctione legere est in manuscripto nostro codice. Est autem illud, Καλλιῶν Ἡρακλῆς, Archilochi poetæ carminis initium, quod ad citharam canebatur: testante etiam Pindaro in Olympis, hoc modo: Χαῖρε Καλλιῶν τῆν ἄναξ Ἡρακλῆς.

Ibid. ECCE IVPITER, QVI TOT ANNOS REGNAT, VNI VVLCANO.] Hunc quoque locum Beatus parum rectè restituit, qui vocem regnatum, que in manuscripto codice legitur, diuulsit, & interiecto commate dissepuit, ex um, faciens vni. Vera enim lectio est huiusmodi: Ecce Iupiter, qui tot annos regnatum, Vulcano crus fregit. Nemo ignorat, quoi, pro cui, vetustatem sapere, & in plerisque manuscriptorum exemplaribus passim legi solere.

Pag. 767. a. COGITATE P. C. QVALE.] Consentit noster codex hic cum VVissemburgensi, quo Beatus vsum se testatur. nam neque in illo leguntur verba ista omnia, ad eum usque locum: Hunc nunc Deum facere vultis?

Ibid. VIDETE CORPVS EIVS, D I I S IRATIS NATVM. AD SVMMAM.] Fetus codex sic scribit: Videte corpus eius diis iratis natum ad summa. Tria verba citò dicat. Hic Deum quis colet? &c. Quod si genuina auctoris sunt illa, & seruum me ducat, forte non errabit, qui leget, & in neruum me ducat. quod argute perdidit Ioannes Chaucus, incredibilis memoria & iudicio vir honestissimo, restituende antiquitatis studio mirifice accensus. Est autem neruus, compedis genus aut vinculi, quo ceruix & pedes vincuntur.

Ibid. b. EVMQVE QVAMPRIMVM EXPORTARI CÆLO.] Codicis manuscriptorum integrior est lectio, que in hunc habet modum: eumque quamprimum exportari, & cælo intra dies triginta excedere, olympo intra diem tertium. Nimirum innuit, præstitum fuisse Claudio emigrandi spatium, omni quidem cælo (plures enim sunt cælestium orbium ambitus) intra tricesimum diem, concesso illi tridui spatio commeandi per singulos orbes: at olympo, qui editior est & purior cæli locus, intra tertium diem. Quid enim attinuit hic terre mentionem inculcare: cum in cælo drama istud agatur, non autem in terrâ?

Ibid. OMNISQVE GENERIS ÆNEATORVM.] S. A. Sonatorum.

Ibid. AGATHO, ET PAUCI CAVSIDICI.] Quid si legas? Matho, & pauci, &c. de quo Iuuenalis Satyra 1.

Causidici noua cum veniat lectica Mathonis.

Ibid. c. INGENTI ENIM ἔπιτάσει χοεικῶς.] Legendum est ἔπιτάσει χοεικῶς, ex manuscriptorum codicum lectione: in quo ἔπιτάσει χοεικῶς scriptum est perperam. ait namque ingenti magnificentiā naxiam cantat am fuisse anapaestis. Porro sciendum est, metrum quo naxia ista per scripta est, esse Anapaesticum, Threnicum vocitatum à luctus argumento (sic enim scribendum est in Centimetro MARY Seruij, non Iuuium) quod constat monometro acatalecticō, recipitq; præter anapaesticum, & spondeum & dactylum. Itaque sic scribendum:

Fundite fletus, Edite planctus, Resonet tristi Clamore forum, Cecidit pulchrè Cordatus homo, &c.

Ibid. CÆRVLEOS SCVTA BRIGANTAS.] Deterare Iouem lapidum ausim, ab auctore scriptum fuisse, Cærvleos cute Brigantas. Solebant namque olim omnes Britanni (inter quos recensentur à Tacito & Stephano etiam Brigantes) glasto se inficere, quod cærvleum efficit colorem, ut horribiliore essent in pugna adpectu: ut scribit Caesar Comment. lib. 5. & scribit Plinius lib. 22. cap. 1. Quin & Herodotus lib. tertio de Britannis loquens: τὰ σκουαρά, inquit, εἰς ἄστυας γασφραῖς, hoc est, corpora picturis notant. Tacitus quoque Silurum (id nomen eius in insula populo) coloratos fuisse vulgus memorat. Alioqui, ne quem remoretur illa sollicitudo, lex metri aptius constat, si legas cute, quam si scuta. neque vero scuta cærvlea pinxisse, sed cutim corpusq; omne tinxisse eo colore, quam isatis reddidit, leguntur.

Ibid. d. ET VIA RECTAM.] Codex manuscriptorum legit rectam. que scriptura mihi probatur magis: quod via tegebantur velis olim.

Pag. 768. a. COMPENDIARIA VIA NARCISVS.] S. A. Compendiaria Narcissus.

Ibid. ILLE AVTEM PATRONO PLVRA, &c.] Hac verba ad illam usque sententiam, Dicto citius Narcissus euolat, in manuscripto nostro non existat, nec veri dissimile est, supposititia esse: & plena est sententia, etiamsi absint.

Ibid. BELLVA CENTICEPS.] Magnus est & hic consensus & nostri & VVissemburgensis codicum, ita legendum: bellua centiceps, pusillum superturbatur (albam canem in deliciis habere allueuerat) ut illum vidit canem nigrum, villosum. Sane, non quem velis tibi in tenebris occurrere. Et magnâ voce: Claudius, inquit, veniet. Sed noster in vno rectius scribens, non quem velis: ubi ille, non quam velis.

Ibid. ET MAGNA INQVIT VOCE: CLAVDIVS CÆSAR VENIT.] S. A. Et magnâ voce: Claudius, inquit, veniet.

Ibid. PROCEDANT CANTANTES.] Noster codex hoc loco expressas habet voces istas, ἰπὸ καὶ ἀδῶ, συγχορδοῦν, hoc est, captum tenemus, pariterq; exultemus læti omnes. Videtur autem istud initium fuisse

fuisse Epicurij carminis, quod Leti inter letos cantabant, in laudationem alicuius compositum: ut in Nerone indicat Suetonius.

Pag. 768. a. HIC ERAT CONSUL DESIGNATUS IUNIVS PRÆTORIVS.] Hic locus monströse depravatus est: quem priusquam sanare aggrediar, adscribam manuscriptorum codicum corruptam lectionem, sed qua medela locum aperiat. in eo itaq; scriptum inuenio: Hic erat Consilius Consul designatus, vnus prætorius Sextus Trallus, M. Heluius, Trogus, Cotta, teëtus Valens, Fabius eques Romanus, quos Narcissus duci iusserat. Hactenus ille nunciam coniecturam subiciam, deinde immutationis consilium detegam. Sic itaque scribo: Hic erat C. Silius Consul designatus, vnus prætorius Sex. Traulus Montanus, Saufellus Trogus, Cotta, Vectius Valens, Fabius eques Rom. &c. Nunc ad remediorem rationem. Quod pro Consilio reposuerim C. Silius, nihil temerè feci, ratus vocem illam non esse otiosam: innixusq; auctoritate Corn. Taciti augustæ historie scriptoris, qui ita lib. 11. scribit: Igitur incipiente C. Sillio Consule designato, cuius de potentia & exitio in tempore memorabo. Hunc enim C. Silius iuuentutis Romane pulcherrimum, maximis opibus adactum, adulterum suum legerat Messalina, & consulem designatum fieri obtinuerat. Idem rursus loquens de nuptiarum sollennibus, inter Messalinam & C. Silium celebratis, veteridiamq; huius admirans: Nedum consulem, inquit, designatum cum vxore principis. Neque de Traulo obicura ratio est, cuius ibidem mentio fit apud Tacitum: Ne Trauli quidem Montani equitis Romani defensio recepta est. & alioqui in manuscripto non temerè adscriptam fuisse M. notam arbitror. De Saufello & Vectio Valente, eodem in libro ita legas: Vectium Valentem confessum, & Pompeium Virbicum, ac Saufellum Trogum ex conficiis tradi ad supplicium iubet. Facilis vero fuit adulteratio Vectij in Teëtum. De Fabio nihil ausim adfirmare, in equo ponens, siue legas, Fabius, siue Fufidius. ita enim malim quam Fufidius.

Ibid. NESTOR PANTOMIMVS.] Legendum est indubitatò Mnester. nam apud Tacitum sciolus quispiam, improbè in alieno libro ingeniosus, ratus initialem litteram Marci prænomen designare, compagem nominis dissecuit, & Mnester, faciens M. Nestorem, quod ipsum non dissimulauit aut reticuit ab se factum Beatus, apud Tacitum lib. 11. ubi vetusti lib. castigatissimè sic legunt, Solus Mnester contationem attulit. cum interim ille admonet legi debere, M. Nestor: ut & antea illic, Causa necis, quòd domum suam Mnesteris & Poppææ congressibus præbuisent. Quin verò ita legendum sit, scrupulum omnem eximit Dionis historia. apud quem lib. 58. sic lego: ἀνδριάντας ἀπὸ ἑνὸς τῶν Μισσαλῶν τῶν Μνηστῆρος τῶν ὀρχηστῶν ἐποίησατο. id est: Ex ære Claudiano statuas Mnesteri saltatori fecit Messalina. & iterum: τὸ δὲ καὶ τῶν Μνηστῆρος φησὶ ὁρμητοί. ὅσων γὰρ ἐκείνη δια τὸ κάλλος, τοσούτων τῶν δὲ καὶ δια τὴν τετραμνηστῶν. ἢ τῶν γὰρ πᾶσι δὲ καὶ σοφιστῶν ἐν τῇ ὀρχηστῆρι. id est, Partim etiam Mnesteri parentes. tam enim gratiosum populo Mnesterem ars faciebat, quàm Messalinam forma. vsque adeò peritus ille saltator erat. & postea: τὸν Μνηστῆρα ἐδυνάτωσι. hoc est, Mnesterem morte multauit. Eadem legas & in

Xiphilino, qui Dionis historias in epitomen contraxit. Memini eiusdem nemini & Ioannes Zonaras, Græcus historicus, ὀρχηστῶν Μνηστῆρα nominatim recitans, saltatorem & mimum Mnesterem. Porro Taciti illum locum, Solus Mnester contationem attulit, dilaniatâ veste clamitans adpiceret verberum notas, reminisceretur vocis, quâ se obnoxium iussis Messalina de disset: explanat Dion libro prædicto in hæc verba scribens: Vehementi Mnesteris amore flagrabat Messalina, quem cum nec ingenibus promissis, nec minis ad sui commercium expugnare valeret, cum marito collocata, effecit, ut ille uxoris imperio obsequentem esse iusserit, velut aliorum eius operâ vsura. Quibus verbis adductus Mnester, quoties Messalina imperarat, cum illâ stupri consuetudinem habebat, eam id ipsum à principe facere iussus.

Ibid. b. RVMOR PERCREPVIT.] Rectius in veteri codice percrebuit.

Ibid. CONVOLARVNT PRIMVM OMNIVM.] Totum hunc locum venustius rectiusq; legit vetus liber, nisi fallor, hoc modo: Conuolarunt primùm omnium liberti, Polybius, Myrum, Harpocras, Amphæus, Pheronattus: quos Claudius omnes, necubi imparatusset, præmiserat. Quem locum interpolare aggressus est Beatus: sed quàm dextrè, nescio, cum lectionis istius mens sit cuius obuia. Forè doctulus quispiam congeriem illam libertorum numerosam ex Tranquillo adiecerat, cum mortuis vniuers ad huc superstites confundens.

Ibid. SATVRNIVS LVSCVS.] Vetus codex habet Saturninus Lusius. Tacitus Annalium lib. 12. Lusium quemdam nominat. At Rufus Pompeij F. de quo hic, is est Curtius Rufus, quem consulare imperium in Africâ obtinuisse scribit Tacitus. Lupum verò, cuius etiam hic fit mentio, non alium esse putarim, quàm quem Iunium Lupum senatorem vocat libro 12. Tacitus.

Ibid. QVOS CVM VIDISSET CLAVDIVS, EXCLAMAT.] In vetusto codice hæc voces leguntur, πάντα φίλων ἀδελφῶν. hoc est: Cuncta amicorum plena. Videtur autem allusum esse ad Heracliti dogma, quod istiusmodi erat, πάντα θεῶν ἀδελφῶν. id est: Deorum omnia plena. quod natum è tali occasione memorat Michael Ephesius, quòd cum sedenti semel in furno nunciatum esset peregrinos adesse hospites, qui ipsum conuentum expeterent, iussit eos introire, dicens, non abesse etiam illinc deos.

Ibid. EGO TIBI HIC SELLAS OSTENDAM.] Codex manuscriptus legit stellas. forè scribendum stelas. στήλαι sunt cippi pilæve opere structili, quibus inscripta viscebantur fœdera, aut etiam proscriptorum nomina. Isocrates in Panegy. ἐν στήλαις λιθίαις ἀναγράφανται, ἐν τοῖς κωνοῖς ἢ ἐν τῶν ἀναδύναται. id est, In faxeis stelis descriptas fœderis leges publicis in templis consecrare. Latinâ voce vsus est & Plinius lib. 6. cap. 28. scriptæ sunt stelæ lapideæ litteris incognitis. Neque male scripserit stellas. Sunt enim stellas, quas ἀποροῖς & καδίσκους nominant Græci, in quas calculi vel condemnantes mittebantur, ut Aristophanis scholiastes in Vespas docet. quæ binæ erant: necis vna, misericordiæ nomine insignita altera. Meminit stellarum & Cicero pro L. Cornelio Balbo.

